

Kust- och mynningsvikar i Södertälje kommun

– beskrivningar med åtgärdsförslag 2012

Bild framsida: Bränningeviken vid Öbacken Bränninge Naturresevat

Förord

Miljökontorets naturvårdsgrupp påbörjade redan 2010 arbetet med att ta fram beskrivningar och förslag till åtgärdsplaner för åmynningar och andra grunda vikar vid östersjökusten i kommunen. Rapporten som presenteras här bygger bl.a. på resultat från olika inventeringar i kustområdet som gjorts under de senaste åren. Här kan nämnas provfisken med handnot samt inventeringar av bottenvegetationen i tio grunda kustvikar. Rapporten redovisar även äldre kända fakta om områdena. Inför rapportskrivningen har korta besök gjorts i de flesta av områdena för att kunna avgränsa och kunna göra aktuella beskrivningar av områdenas status.

Syftet med att ta fram rapporten har varit att ge konkreta förslag på åtgärder som syftar till att skydda och förbättra dessa brackvattenmiljöer med angränsande landområden. Rapporten bör därför kunna komma till användning som underlag för planering av åtgärder och för att kunna värna om dessa känsliga naturmiljöer längs kusten. Exempelvis bör denna rapport kunna tjäna som underlag för översiktsplaneringen och vid annan fysisk planering.

Södertälje den 19 mars 2012

Karl-Axel Reimer
Tf. miljöchef

Innehåll

Lokalerna är inventerade i olika omfattning, varför kunskapsunderlaget varierar mellan lokalerna. Någon speciell rangordning bland lokalerna och åtgärdsförslagen har därför inte gjorts.

I rapporten finns 34 lokaler beskrivna med följande innehåll:

- Översiktskarta/ortofoto,
- sammanfattande beskrivning av lokalen,
- allmän beskrivning med orientering om var lokalen ligger,
- vattenstranden, med beskrivning av botten, växtlighet och djurliv,
- landstranden, med beskrivning av naturtyp, växtlighet, djurliv, bebyggelse,
- omgivningen, med beskrivning av närområdet och miljöfaktorer som påverkar kustlokalen,
- åtgärdsförslag, med beskrivning av förbättringsåtgärder som syftar till att skydda och förbättra miljöerna,
- källförteckning,
- i de flesta fall finns bilder från lokalen.

Lokalbeskrivningar för mynningsvikar i Södertälje kommun 2011

Nr:	Sida:
1 Torpaviken	8
2 Bränningeviken (Bränningeåns mynning)	10
3 Bränninge, Södra viken	13
4 Brandalssund	16
5 Vaskhusviken	19
6 Pilkrogsviken (Moraåns mynning)	21
7 Söder om Koholmarna	24
8 Ekviken (Skillebyåns mynning vid Eneby båtklubb)	26
9 Borgsundet	29
10 Skanssundet – Notholmen	31
11 Björkarösund	33
12 Notviken (Åbyåns mynning)	36
13 Tormestaviken	39
14 Egelslundsviken	41
15 Egelsviken	43
16 Norafjärden	46
17 Söder om Kasholmen	49
18 Tunaviken	51
19 Äppelviken	53
20 Fagersvik - Helgö Ikö	55
21 Pålsundet	58
22 Häggnäsviken	61
23 Västerviken	63
24 Rävslaviken – Näset	65
25 Kålsöfjärden – Botten	67
26 Kärringfisen	70
27 Rossholmen	73
28 Boviken	76
29 Klubbsundet	79
30 Tokviken	81
31 Ankloraviken	83
32 Ekö	86
33 Fifång, Norrviken	88
34 Fifång, Sörviken	90

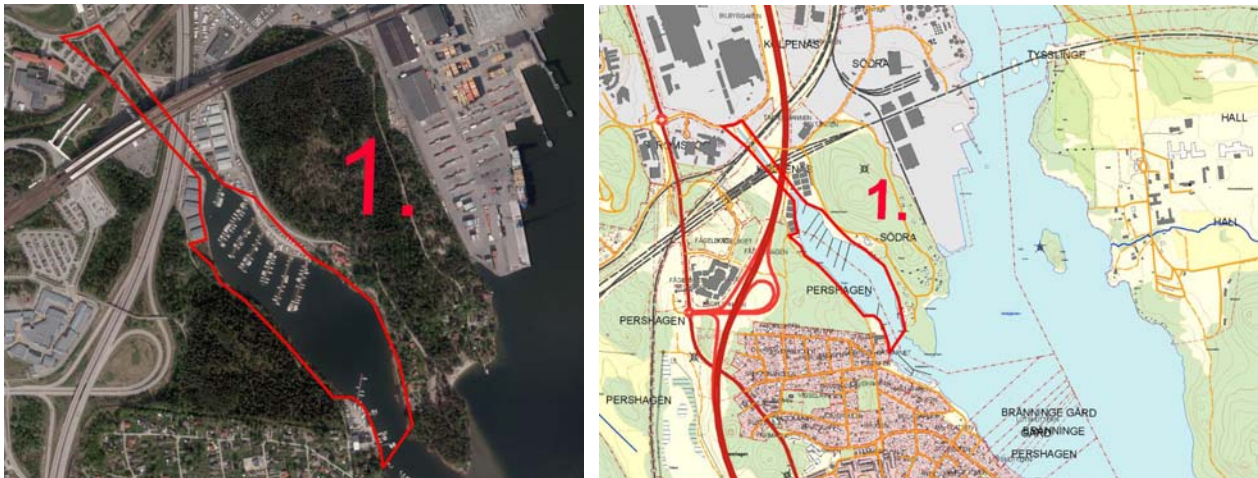
Lokal 1-13 i den norra delen

Lokal 14-34 i den södra delen

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

1.	Torpaviken
----	------------

Sammanfattning:

Torpaviken är en trösklad havsvik med en stor småbåtshamn. Ett dagvattendike, med ursprung från Saltskogsfjärden via Scania's industriområde, mynnar i viken.

Allmän beskrivning:

Torpaviken, som är en så kallad trösklad havsvik, används framför allt av den småbåtshamn som Södertälje båtsällskap har där. Väster om inloppet breder Pershagens villaområde ut sig och åt öster finner man verksamheterna Glashyttans Vårdshus och Hotell Torpa pensionat AB. Längre österut ligger en välanvänd badplats och Södertälje Hamn AB.

Beskrivning av vattenstranden:

För att kunna bedriva båtverksamhet så är viken hårt muddrad. Längs strandlinjen växer det återhållsamt med vass. Några enstaka par skäggdoppingar häckar här. Strax öster om viken, vid Torpabadet, utfördes handnotfiske sommaren 2007. Den enda fiskarten som fångades då var lerstubb. Spår av bäver hittades i form av fällda aspar i mynningsdiket. Jagande skrakflock höll till längs den västra strandlinjen.

Beskrivning av landstranden:

I norra delen av viken har båtklubben sina båtuppläggningsplatser som är skjul byggda av plåt. Öster om viken ligger Hertig Karls park som är en barrskog med hållmarker på höjderna med branta slänter ner mot båtklubben. Området används som strövområde. Pensionatet och vårdshuset bedriver sina verksamheter längs den östra sidan. Längst ut på udden söder om vårdshuset går det vältrampade stigar genom gles skog med mestadels tall. Väster om viken ligger ett barrskogsområde, ett varv och ett villaområde. Från villaområdet går det en stig längs stranden genom skogen till båtklubben. Nedanför villaområdet finns en lång brygga med plats för småbåtar.

Omgivningen:

Diket som når fram till mynningsviken rinner från de södra delarna av Scania industriområde där det finns ett dagvattensystem. Hit kommer även vatten från Scaniafjärden genom kulvertar, fjärden ligger mitt i Scanias område ca 1500 m norrut. I diket som rinner söderut mot viken växer det främst al och asp. Tvärs över diket ligger det länsar efter ett befarat utsläpp (som torde ha skett 2008) från industrin men exakt varifrån det kom och varför har inte bevisats. Innan diket når viken så rinner det ca 100 meter i en kulvert. Nordost om viken passera E4:n och väster om denna ligger tågstationen Södertälje Syd som är hållplats för både pendeltåg och fjärrtåg. Norr om viken har Södertälje Hamn stora grusplaner där de förvarar bilar som kommit med fartygen. Skogarna på båda sidor om viken utgör en betydelsefull kantzon. Trots den industriliknande miljön observeras regelbundet kungsfiskare och gråhäger vid dagvattendiket vintertid.

Åtgärdsförslag:

- Bevaka att skogsområdena på ömse sidor viken bibehålls som grönområden.
- Följa upp miljötillståndet i dagvattendiket och även kartlägga den historiska och nutida miljöbelastningen från dagvatten och fritidsbåthamn i Torpaviken.

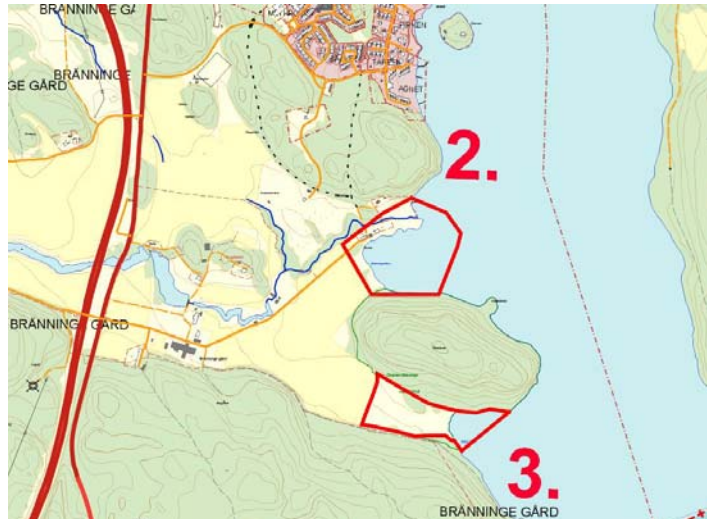
Källor:

- Fältundersökning Miljökontoret naturvård 2010-11-18.
- Handnotfiske Miljökontoret 2007-08-23.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Trösklade havsvikar i Stockholms län. 1991. Rapport 1991:9.
- Grönplan för Södertälje tätort. Tekniska nämnden i Södertälje kommun maj 2011.

Torpaviken

Objekt nr	Objektnamn
2.	Bränningeviken

Sammanfattning:

Skyddad vik som dessutom är ett fredningsområde för fisk. Några båtbygggar finns inne i viken. Den södra stranden ingår i Öbacken-Bränninge naturreservat.

Allmän beskrivning:

Bränningeån mynnar vid en udde i nordost. Ån har både naturliga meandrande lopp och delar i anslutning till herrgården som är starkt kulturpåverkade med dammar och rörledningar. Öbacken-Bränninge naturreservat ligger i direkt anslutning till Bränningevikens södra strand. Några äldre byggnader vid Bruket ägs av Telge fastigheter och hyrs ut som bostäder. En avstyckad fastighet med ett relativt nybyggt bostadshus och en anlagd sandstrand ansluter till udden med åmynningen

Beskrivning av vattenstranden:

Vid åmynningen består botten av finkorniga sediment, finsand och dy. Det är ganska långgrund från 0-1m ca 10 meter ut. Vattenvegetationen består av olika nate, vass, säv. Norr om mynningen ligger privat strand och brygga. Spår av bäver finns på flera platser längs både ån och havsstranden.

Vid Bränningevikens inre delar blir vattendjupet 0-2m ca 10m ut. Nära land består botten av finsand – längre ut är det dyigare. Vass och olika natearter är typiska växter längs stranden.

Växarter som påträffades vid bottenväxthinventeringen 2006 var ålnate, borstnate, vitstjälksmöja, spådnate, hornsärv och axslinga. I viken syns ofta sjöfåglar såsom skäggdopping, kanadagås, storskrak och knipa. Bryggor och gamla pålar från före detta bryggor finns intill bostadshuset som ägs av Telgebostäder. Vid handnotfisket 2006 påträffades löja, mört, abborre, lerstubb, svart smörbult, sandstubb och småspigg.

Beskrivning av landstranden:

Söder om åmynningen finns en udde med höga gräs, älggräs, vass, skogssäv och glest med lövträd. Längst ut på udden ligger ett stenröse som en liten pir. Intill uddens södra sida ligger den ca 200m breda Bränningeviken med bostadshus, anlagda gräsmattor och bryggor på norra sidan. Innerst i viken och på den södra sidan kantas viken av vass och klibbal. I vikens innersta del mynnar ett rakt dike som leder ut vatten från täckdikade åkermarker intill viken. Åkermarken når ner till ca 50 meter från viken.

Längre upp längs ån finns fina meanderslingor med finsediment och strutbräken. Bränningeviken kantas av vass och al. Mellan åkermarken och vassen leder en stig fram till Öbacken Bränninge naturreservat som börjar på södra sidan Bränningeviken. På våren sjunger många fågelarter längs åravinen.

Omgivningen:

Bränningeån börjar vid sjön Lanaren som får sitt vatten från bl.a Måsnaren och Lilla Måsnaren. Ån har ett naturligt meandrande lopp den sista sträckan vid mynningen. Åravinen är kantad av en ridå av lövskog, mest klibbal, asp och hägg. Bränningeån rinner förbi järnvägen, motorväg och flera dammar vid Bränninge gård. Ån kantas mest av kulturlandskap med åkrar och betesmark. På Bränninge gård betar kor, får och hästar. På västra sidan om motorvägen betar hästar. Vid Bränninge gård finns två dammar med dammluckor som reglerar ån. Intill dammar och längs åravinen trivs flera arter fladdermöss. Kungsfiskare och forsärla är arter som sannolikt häckar eller har häckat vid ån. Ån kantas av två koloniområden nedanför det sista dämnet. De ligger på var sida om ån. En del växtavfall hamnar i åravinen från koloniområdet söder om ån.

Åtgärdsförslag:

- Öbacken-Bränninge naturreservat som ligger intill Bränningeviken bör utvidgas till att omfatta hela viken fram till åmynningen.
- Koloniföreningarna bör inte få lägga sitt trädgårdsavfall i åravinen. Detta kan styras upp genom avtal mellan kommunen som markägare och föreningarna.
- Skapa skyddszoner på åkermark som ligger nära ån.
- Ordna lekmiljöer i Bränningeån.
- Stoppa vidare exploatering inom strandskyddszon.
- Kontroll av befintliga avlopp i området.
- Fortsatt information om befintliga naturvärden till allmänheten.

Källor:

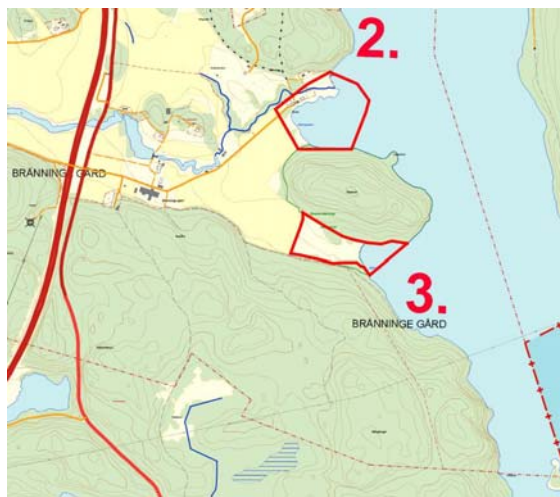
- Fotodokumentation 2010-10-14 Miljökontoret naturvård.
- Notfiske Miljökontoret 2006.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Skötselplan för Öbacken-Bränninge naturreservat.

Bränningeviken

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

3.	Södra viken, Bränninge
----	------------------------

Sammanfattning:

Betade strandängar ligger intill viken. Hagmarken intill viken är av högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering. Större delen av fastlandsstranden är skyddad som naturreservat.

Allmän beskrivning:

Södra viken är mynningsvik för ett mindre dike som avvattnar åkrar intill Bränninge gård. Diket på åkermarken är kulverterad med anslutande täckdiken medan det i nedre delen är öppet och rinner genom hagmarken i Öbacken Bränninge naturreservat. Hagmarken har en mycket artrik flora.

Beskrivning av vattenstranden:

Vid vikens mitt, dikesmynningen består botten av finkorniga sediment såsom finsand och dy. Den norra delen respektive den södra delen av viken är kantad av stenigare botten. Det är ganska långgrund från 0-1,5m i inre delen ned till ca 10 meter längst ut. Vattenvegetationen är sparsam och består mest av låga växter. Erosionen från farleden nöter på växtligheten. Ute på vikens vatten ses sommartid ofta knölsvan storskrak och knipa. Fiskar funna vid handnotfisket 2006 var löja, abborre, svart smörbult, småspigg och sandstubb.

Beskrivning av landstranden:

Diket rinner genom hagmarken med svagt fall. Endast de sista 50 m lutar lite mer. Utöver själva diket rinner en del vatten utspritt över en större del av strandområdet. En svacka innan stranden gör området fuktigt och växtligheten består mest av starr- och tågväxter. Området på båda sidor av diket är betat med kor. Hagmarken är indelad i två fållor för att styra betetrycket. Den norra delen har artrik flora med t.ex. adam och eva, ängsskära, svinrot, ormrot, jungfrulin och darrgräs. Betessläpp brukar vara först efter midsommar för att gynna blomning och frösättning av

orkidéerna. Mitt i viken är stranden ganska mjuk. Ju längre åt sidorna man kommer övergår stranden i mer stenigt grusigt material. På södra sidan finns en lite berghäll där det är lämpligt att sitta och fika när man ser ut över viken. Drillsnäppa är karaktärsart för strandområdet.

Omgivningen:

Diket som mynnar i viken rinner rakt genom hagmarken i ett relativt nygrävt dike (dikades om senast 2006). Vattnet kommer från den uppströms liggande åkern och dess täckdikning. En del av vattnet kommer från skogssluttning i söder och rinner genom den södra hagmarken ner till diket. Här trivs en del strutbräken i de fuktigare stråken. Skogen på båda sidor om hagmarkens öppna delar består av mogen barrskog. Den del som ligger inom naturreservatet drabbades hårt av stormen Gudrun och mycket död ved har lämnats kvar för den biologiska mångfalden.

Åtgärdsförslag:

- Vattenföringen i diket är ganska liten, men ev. skulle en damm eller mindre våtmark vid mynningen kunna ha en utjämnande och näringsfångande effekt. Hagmarken har inte någon exklusiv flora runt dikets mynning. Skyddszoner på åkermarken närmast dikets start får begränsad effekt eftersom det mesta vattnet kommer från täckdiken.

Källor:

- Fältundersökning Miljökontoret.
- Handnotfiske Miljökontoret 2006.
- Ängs- och hagmarksinventering Miljökontoret 2005.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97),

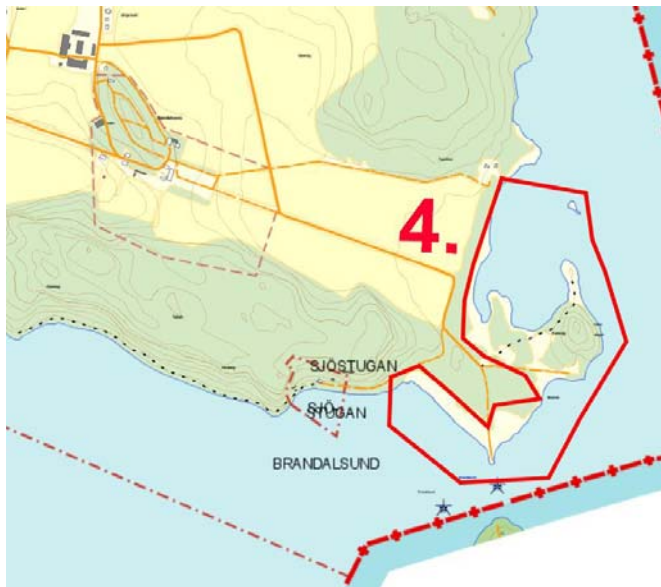
Södra viken Öbacken Bränninge

Södra viken Öbacken Bränninge

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

4.	Brandalsund
----	-------------

Sammanfattning:

Stränderna i området utgörs huvudsakligen av sand- och grusstränder med intressant flora respektive insektsfauna. Betet har nyligen upphört i området. Området har högsta klass i kommunens ängs- och hagmarksinventering. Landområdet utmed kuststräckan omfattas av en grön kil enligt översiktsplanen. Området är av riksintresse för kulturmiljövården. Delar av området planeras bli naturreservat.

Allmän beskrivning:

Brandalsund omfattar omväxlande natur med betad hagmark på dels torra marker vid Trindborgen, dels havsstrandängar, exponerade stränder och mer skyddade vikar, äldre barrskog, utsiktsberg och stigar (ca 15 km söder om Södertälje centrum). Området inramas av farleden från Östersjön in mot Södertälje och Brandalsunds herrgård och åkermarker. Farledsmiljön och herrgårdsmiljön är av riksintresse för kulturmiljövården. Landområdet bildar en udde i det smala sundet tillsammans med en udde på Grödingesidan av farleden. En grund, skyddad vik med en naturhamn finns i norra delen. Söder om Trindborgen finns en fin sandstrand som många badgäster hittar sommartid och havsöringsfiskare besöker på våren.

Ett stråk med isälvsmaterial sträcker sig längs farledens västra sida från norr, genom området och fortsätter över på andra sidan sundet i söder. Hagmarkens östra del är starkt påverkad av erosion från farleden. En åsrygg bildar norr om Trindborgen en skyddad naturhamn med en grund vik innanför.

Beskrivning av vattenstranden:

I Norrviken består botten av sand och finsand. Djup varierar mellan 0-2 m.

Undervattenvegetationen är relativt rik och många sjöfåglar rastar vår och höst i den skyddade

viken. På sommaren söker båtfolket lä i skydd av åsryggen som går ut som en pir i viken. I den mellersta delen finns en sandstrand och i söder en långgrund sandbotten med mer exponerat läge. I sundet går farleden och de exponerade stränderna slits av svall från tung båttrafik. Vid handnotfiske i oktober 2002 hittades småspigg samt obestämd art stubb (*Pomatoschistus* sp.).

Beskrivning av landstranden:

I området finns rikligt med fornlämningar och det sandiga, grusiga området har betats i många år. Betet upphörde 2009. Floran är artrik med många intressanta maskrosarter, trift m.m. Vidare har området en artrik insektsfauna som är knuten till sandiga stränder och torrbackar. Gles grovstammig tallskog täcker delar av hagmarken och skogsstyrelsen har klassat delar av området som nyckelbiotop och naturvärde. Området planeras som kommunalt naturreservat.

Omgivningen:

Åkrar sträcker sig nästan ända ner till vattnet vid Norrviken. En askogssridå utgör buffertzoon till havet. Vid askogen intill hagmarken finns en parkering som snabbt blir full fina sommardagar. Norr om Norrviken och väster om sundet växer barrskog med höga naturvärden. Det finns gott om grova stammar av tall och gran. I strandkanten finns även grova lövträd. Flera nyckelbiotoper finns i området. Väster och söder om Brandalsund ligger Farstanäs camping och badplats med tusentals besökare sommartid. Längre in i viken ligger Vaskhusviken (se lokalbeskrivning nr 5).

Åtgärdsförslag:

För att värna befintliga naturvärden bör området avsättas som naturreservat och betesmarken betas. Betesmarken bör indelas i två fallor för att styra betetryck och minska konflikt med betesdjur/badgäster. En fin entré och parkering bör göras i ordning för att välkomna besökare. Information om naturvärden och fornlämningar bör finnas på flera platser.

Källor:

- Fältundersökning Miljökontoret.
- Handnotfiske utfört av Södertörnsekologerna 2002.
- Florainventering Hans Rydberg 2011.
- Inventering av gaddsteklar Johan Abenius 2011.
- Nyckelbiotopinventeringar Skogsstyrelsen 2011
- Förslag till beslut om nytt naturreservat Brandalsund 2011.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturhistoriska riksmuseets fiskdatabas.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97).

Norrviken Brandalsund

Badplats vid Trindborgen Brandalsund

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

5.	Vaskhusviken
----	--------------

Sammanfattning:

Vaskhusviken är en mynningsvik där Vaskabäcken flyter ut, med vatten som ursprungligen kommer från Vaskasjöarna. Viken gränsar mot Farstanäs naturreservat i söder.

Allmän beskrivning:

I Vaskhusviken mynnar Vaskabäcken som rinner från Vaskasjöarna via flertalet åkerdiken. Närmast viken betar kor hagmarkerna i flera olika fållor. Viken ligger mellan rekreatiomsområdena Farstanäs naturreservat och Brandalsund mellan Södertälje och Järna.

Beskrivning av vattenstranden:

Från mynningsdiket och ca 10 meter ut är vattendjupet 0-1 meter. Botten består av sand, finsand och dy och här växer ålnate, borstnate, hjulmöja, axslinga, hornsärv, skörsträfs, spädnate och höstlånke. Viken är mycket fågelrik och fungerar som rastlokal för bl.a. änder och gäss. Andra fåglar är t.ex. enkelbeckasin, skogssnäppa, brun kärrhök och ängsfioplärka. Vid handnotfiske i augusti 2007 fångades strömming, löja, svart smörbult, lerstubb och gärs. I den inre delen av viken så växer det stora vassruggar förutom några vid några luckor i vassbältet där korna dricker.

Beskrivning av landstranden:

Norr om viken ligger det betade strandängar på gammal åkermark. I sydväst sträcker sig åkrar ner mot viken men de når inte ner då de stoppas av en kantzon av obetade hagmarker. Söder om viken ligger den stora badstranden Farstanäs i Farstanäs naturreservat. Åfårans nedre del kantas av alar och hagmarker. Vid besöket 2010 var hagmarken söder om åfåran obetad. Vid mynningen fanns det spår av bäver. Längs åfåran sträcker sig ett viltstängsel som delar upp de betade strandängarna i norra och södra delen.

Omgivningen:

I avrinningsområdet ligger Vaskasjöarna som ligger strax öster om Tveta-tippen, stora arealer åker och blandskog. Genom området passerar järnvägsspår, E4:n och gamla E4:n från Pershagen. Ca 500 meter från viken passerar ån under gamla E4:n i en ny vägtrumma, som monterades för att gynna öringvandringen. Utöver trumman så lät man sträckan direkt efter vägen få en fin meandrande form och fyllde vissa partier med grus och större stenar. Under betet 2010 så förstördes dessa bottnar delvis av korna när de passerade över ån. Från Mikaelgården och ner till vägen så rinner ån fram i tätvuxen skog med mycket hägg. Från Vaskasjöarna till Mikaelgården rinner den mestadels via åkerdiken.

Åtgärdsförslag:

- Inventera vandrande fisk.
- Förbättringsåtgärder för öring.
- Skapa kantzoner på åkermark.

Källor:

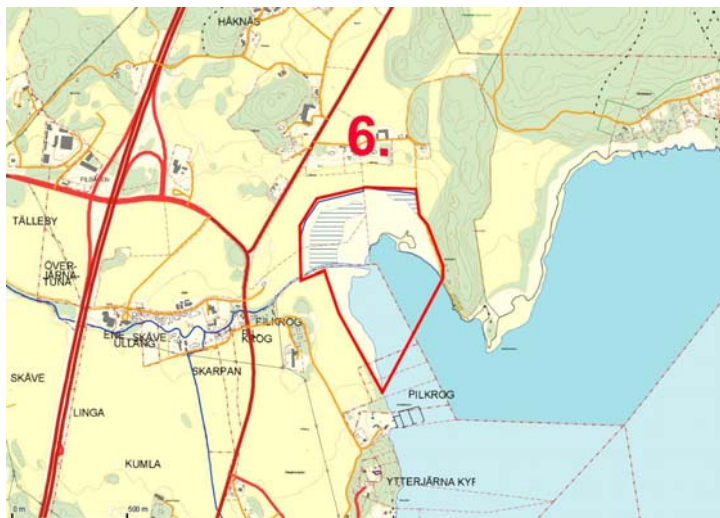
- Fotodokumentation Miljökontoret 2010-10-14.
- Handnotfiske Miljökontoret 2007-08-14.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Vaskhusviken

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

6.	Pilkrogsviken
----	---------------

Sammanfattning:

Tidigare gammal känd rastlokal för främst vadarfåglar. Strandängarna betas bara delvis idag. Moraån som mynnar i viken är en av länets viktigaste havsöringåar. Moraån och Pilkrogsviken betecknas för övrigt som ekologiskt särskilt känsligt område enligt 2004 års översiktsplan. I ån och utanför mynningen till ån finns ett fredningsområde för fisk.

Allmän beskrivning:

Moraån mynnar i den långgrunda havsviken Pilkrogsviken sydost om Järna tätort. Moraån rinner genom en naturligt meandrande åravin både i lugna sträckor och mer forsande partier. Ån har lämpliga lekmiljöer för öring och flodnejonöga. Ett naturreservat planeras för Moraåns dalgång. Innan mynningen passerar ån bostäder, Saltå kvarn, motorväg, flera gårdar, hagmarker och åkrar. Jordarten längs åravinen gör att det ständigt sker naturliga ras och små skred, vilket medför viss grumling av vattnet. Åmynningen i Pilkrogsviken var för ca 20 år sedan en förstklassig fågellokal med mycket vadarfåglar som trivdes på de välbetade strandängarna. Sedan betet upphörde betas nu bara mark i närheten på den södra sidan av viken.

Beskrivning av vattenstranden:

Pilkrogsviken är långgrund med sediment från Moraåns mynning. Åns strömmar spolar ur en fördjupning vid mynningen, men det grundar snabbt ut när vattnet får ett lugnare lopp. Vattnet är ofta grumligt. Moraån för med sig mycket lerpartiklar. Se flygbild. Stränderna är kantade av vass. Längst ut i viken finns båtklubb på södra sidan och bryggor på norra sidan. Vid handnotfiske 2007 påträffades arterna löja, sutare, storspigg, lerstubb, sandstubb och abborre. Växter som påträffades vid en inventering i viken 2006 var ålnate, borstnate, dvärgsäv, axslinga, hornsärv, höstlånke och

skörsträffe. Vid en kransalgsinventering 1995 fann man även blåstång, hjulmöja, dvärgsäv och blåsäv. Inga kransalger hittades då till skillnad från inventeringen 2006.

Beskrivning av landstranden:

Vass kantar stranden närmast vattnet. En bit upp på land finns spår av den gamla betesfloran i gläntor av vassen. Ån kantas av klippor fram till ca 100 m från mynningen. Innanför vassen på den södra sidan åmynningen betar kor från Säby gård. På vikens nordöstra sida består stranden av lövskog i brant bergterräng. Här ligger ett par sommarstugor.

Arter funna vid miljökontorets ängs- och hagmarksinventering 2005 på den igenväxande strandängen var gulkämpar, gåsört, havssälting, agnsäv, kärrkavle, kärrsälting och salttåg. Fågelobservationer som gjordes vid samma tillfälle var fiskgjuse, sävsparv, sävsångare, buskskvätta och tofsvipa.

Omgivningen:

Moraån var för länge sedan Järnas "avloppsdike". Nuförtiden pumpas avloppsvattnet till Himmerfjärdsverket. Pumpstationen ligger ganska nära Pilkrogsviken. Längs Moraån finns en hel del villatomter, påverkan från motorväg och andra vägar, betande kor som går ända ner till ån, åkrar med endast liten skyddszon, mm. Moraån börjar i åarna Kallforsån och Oganån som börjar i sjöarna Vällingen och Ogan. Åarna rinner ihop till en fåra strax norr om Mora park i Järnas västra del. Moraån får ta emot en hel del dagvatten. Vid väg 57 finns även en damm som uppfördes 1963. Vid dammen finns en fisktrappa som inte fungerar i nuläget.

Åtgärdsförslag:

- Se över enskilda avlopp och dagvatten.
- Åkerkanter skyddszoner.
- Vattentrappan vid väg 57 borde eventuellt åtgärdas så att lekmiljöer för öring uppströms kan nås.
- Återuppta betet på hela Pilkrogsvikens strandängar för att återfå den fina fågellokal det var för ca 20 år sedan. Tillgängliggör Pilkrogsviken med stig, parkering, fågeltorn, skyltning, mm.
- Pilkrogsviken borde skyddas som naturreservat.
- Delar av Moraåns dalgång planeras som naturreservat.

Källor:

- Fältundersökning 2010-10-14 Miljökontoret naturvård.
- Handotfiske 2007.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Giegold T, Tuttüren B, Södertörnsekologerna (1995) Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Pilkrogsviken vid Moraåns mynning

Många djur lämnar spår i leran vid åmynningen.

Moraåns mynning

Objekt nr	Objektnamn
7.	Söder om Koholmarna

Sammanfattning:

Grunda vikar med obebyggda skogsklädda öar. Ängsholmen i söder ingår i ett större område på Mörkö som är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Ligger på Mörkö's norra spets. Strax utanför ligger öarna Koholmarna och Jämnsten. I söder ligger Ängsholms slott. Slottet används för konferenser med övernattnig.

Beskrivning av vattenstranden:

Lerig och dyig botten med långgrunda vassklädda stränder.

Beskrivning av landstranden:

Stranden på Mörkö är täckt av breda vassbälten. Ett större vilthägn fanns här för några år sedan som gjorde att strandnära hagmarker i området hölls öppen genom viltbete. Strax söder om vassen är det blandat skog och jordbruk. Även på ön Koholmarna växer det vass vid stranden. Nedanför skogsområdet i nordost så mynnar det ett rakt dike som startar vid slottet och passerar jordbruksmarkerna på vägen till havet.

Omgivningen:

Större delen av landarealen är jordbruksmark och brukas av gården Ängsholm. I väster sträcker sig ett större sammanhängande skogsområde söderut. Åkermarkerna har inga kantzoner. Förutom det stora diket i nordost så finns det fler mycket diffusa diken längs de norra stränderna som letar sig ut i vassen.

Åtgärdsförslag:

- Införa kantzoner vid åkerdiken.

Källor:

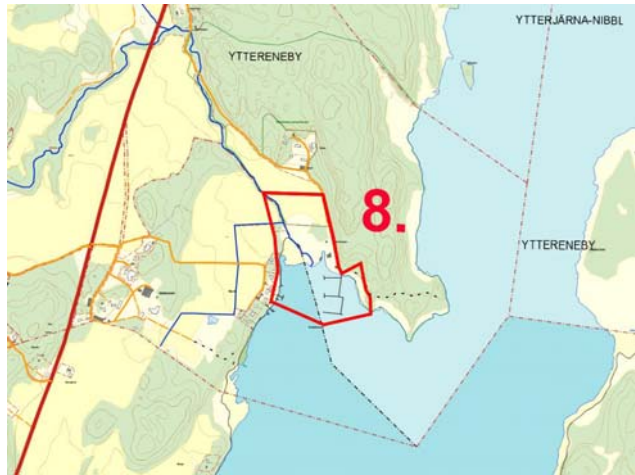
- Ortofoto, Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Den stora vassen med ön Jämnsten i bakgrunden

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

8.	Ekviken
----	---------

Sammanfattning:

Viken gränsar mot ett naturreservat. En småbåtshamn ligger intill åmynningen. Kransalger finns i viken. Betade strandängar gränsar mot viken.

Allmän beskrivning:

Skillebyån mynnar i Stavbofjärden intill Eneby båtklubb och det välbesökta Yttereneby naturreservat. Ån är kantad av lövskog – mest klibbal – i åravinen, men åkrar ligger nära åravinen på båda sidor.

Beskrivning av vattenstranden:

Vattnet är vid mynningen ganska grumligt. Botten består av finsediment och dy. Vass kantar hela viken utom i den sydvästra delen där stranden är iordningställd intill ett par bostadshus med bryggor och muddrad ränna. Strax nordöst om mynningen ligger Eneby båtklubb med ett antal bryggplatser och båtilägningsplats. Ju längre man kommer från båtklubb och mynningen blir vattenvegetationen artrikare och tätare. Växter som påträffades i samband med en inventering av bottenvegetationen i viken 2006 var ålnate, borstnate, blåstång (ej fastsittande), axslinga, hornsärv, obestämd kransalgsart (skörsträfs eller tuvsträfs) och tarmalger. Fiskar funna i vikens nordöstra del vid handnotfiske 2007 var en obestämd art av släktet Abramis, troligen braxen, löja, sutare, gädda, småspigg, svart smörbult, abborre och tångsnälla.

Beskrivning av landstranden:

Ån kantas av vass den sista sträckan fram till mynningen. Området är ganska flackt. På den nordöstra sidan om mynningen och båtklubben ligger Yttereneby naturreservat med betade strandängar. Här förekommer betesgynnade arter som är typiska vid Södermanlandskusten. Ex: gulkämpar, kärrsälting, kärrkavle, rödkämpar, gåsört och havssälting.

Omgivningen:

Skillebyån rinner långa sträckor med naturligt meandrande lopp innan den når havet. Ån börjar i Simsjön och vattnet passerar även Hölö tätort och Hölö reningsverk. Stavbofjärden har fina vassvikar och populära fiskeområden året runt. Solvikskolan ligger nära ån inramat av Yttereneby naturreservat. Ån passerar stora arealer jordbruksmark. Vid Skilleby gård har fångdammar anlagts för att fånga upp växtnäringssämnen. Biodynamiska forskningsinstitutet, Skilleby gård, genomför regelbundna mätningar av vattenföring, totalkväve, totalfosfor och har även mätt bakterier 2 ggr/månad under 2006/2007. Vattenföringen varierar mellan ca 4-11 miljoner kubikmeter/år och näringsutflödet varierar för totalkväve mellan ca 7-25 ton/år och totalfosfor ca 300-1700 kg/år. Avrinningsområdet är ca 2726 ha. Medelvattenföring ca 200-350 liter/s. Högsta dygnsmedelvattenföring ca 2000 liter/s. Bakteriemätningar visar att vattnet ständigt är otjänligt även för djur med mycket höga halter mikroorganismer, koliforma bakterier och även E.coli.

Åtgärdsförslag:

- Se över all påverkan längs ån.
- Se över enskilda avlopp i området.
- Se över åkerkanter skyddszoner, mm. Info till markägare.
- Lekmiljöer för öring förbättras.
- Våtmark vid Hölö.
- Våtmark vid åmynningen.
- Lekmiljöer för gädda och abborre vid mynningen.
- Skyltning och stig/spång för att tillgängliggöra våtmarken för reservatsbesökare. Visa våtmarkens liv, funktion och utformning.

Källor:

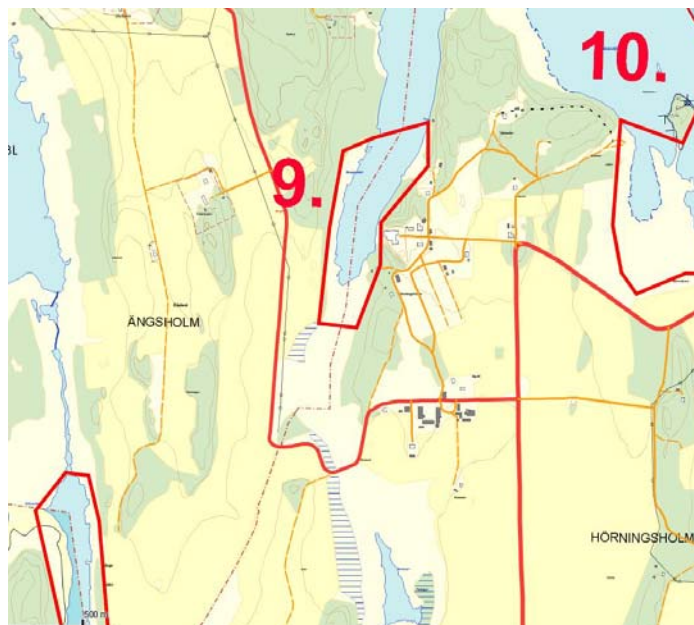
- Fotodokumentation 2010-10-14 Miljökontoret naturvård.
- Handnotfiske 2006 och 2007.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Mätdata från Biodynamiska forskningsinstitutet.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Ekviken sett från Yttereneby naturreservat

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

9.	Borgsundet
----	------------

Sammanfattning:

Viken ligger intill Hörningsholms slott där ett dike från Sandasjön mynnar längst in i viken. I viken provianterar om somrarna nattetid fladdermöss i stor mängd. Mörkö är av riksintresse för naturvården. Ett Natura 2000-område gränsar mot viken i öster.

Allmän beskrivning:

Smal vik nedanför Hörningsholms slott på norra Mörkö där dike från Sandasjön mynnar.

Beskrivning av vattenstranden:

Viken är långgrund – från 0-2 meter djup. Botten består av finsediment. I vikens innersta del växer ett omfattande vassområde som filtrerar vattnet från Sandasjön innan det når havet. Där vassen tar slut växer tät vegetation med axslinga, hornsärv, ålnate, havssäv, blåsäv, havsnajas, borst/trådnate, hästsvans och enstaka grönsträfs.

Viken utgör ett bra skydd för fiskyngel och många fåglar födosöker här. Hägrar och olika änder ses ofta i viken.

Beskrivning av landstranden:

På vikens östra sida reser sig den branta borgklippan. På västra sidan närmast vattnet är stranden kantad av vass. Längst in i viken på västra sidan ligger åkermark intill vassen. Längre ut i viken kantas viken av blandskog. Fladdermöss utnyttjar vikens stränder för proviantering.

Omgivningen:

Slottsparken och området söder om Borgsundet har bl.a. några av landets största ekar. Här trivs flera arter fladdermöss som även födosöker i den skyddade viken. Kulturlandskap med stora åkerarealer påverkar viken via Sandasjön.

Åtgärdsförslag:

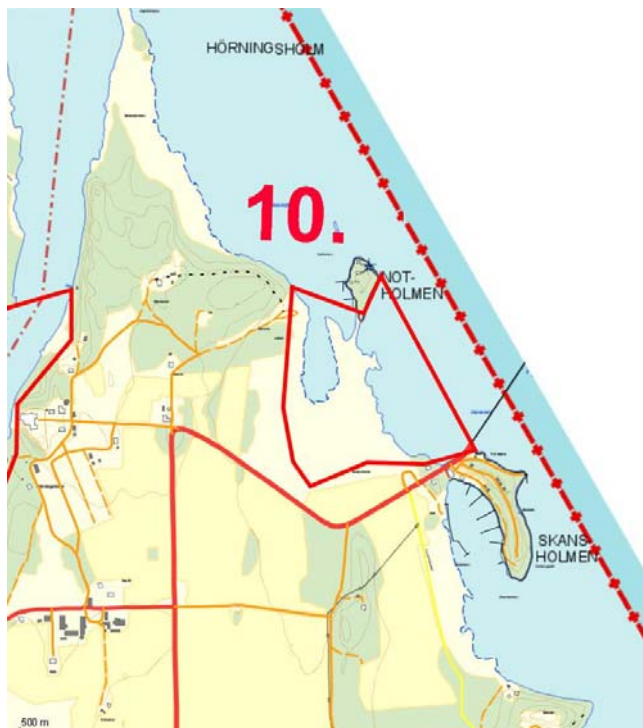
- Kantzoner vid åkerdiken och runt Sandasjön.

Källor:

- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Fältbesök Miljökontoret.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

10.	Skanssundet - Notholmen
-----	-------------------------

Sammanfattning:

Vattenområdena har betecknats som ekologiskt särskilt känsliga områden enligt översiktsplanen. Vikarna, stränderna och sundet är omtyckt rastplats för vadare och andra sjöfåglar under vår och höst. Betade strandängar som samtidigt är Natura 2000-område samt högsta klass enligt kommunens egen ängs-och hagmarksinventering. Mörkö är av riksintresse för naturvården. Färjeförbindelse. En camping och restauranganläggning ligger söder om området.

Allmän beskrivning:

Från färjeläget vid Skanssundet mot nordväst till Notholmen och viken innanför. Lång nötbetad strandäng och långgrund bukt med flera små grynnor och skär. En mycket fin fågellokal med många olika arter.

Beskrivning av vattenstranden:

Vikens inre delar är långgrund, mellan 0-2 meter. En bit ut blir det snabbt djupare ner mot 10-20 meter. Botten består av sand, grus och finsediment. Väster om Notholmen ligger en smal, skyddad och långgrund vik. I det grunda vattenområdet NV om färjeläget ses ofta mycket fåglar. Knipor, olika änder, vigg och svanar håller ofta till på vattnet. Olika vadarfåglar, piplärkor och ärlor vistas gärna på strandängarna. Viken väster om Notholmen har sandiga – steniga stränder. Längre ut är botten lerig med finsediment. Vattnet är ganska klart. Här växer ex: blåstång, höstlånke, snärjtång, bladvass, ålnate, borstnate, hjulmöja, kransalgerna papillsträfsse och stubbsträfsse. Strömming, gädda och mört sågs också i samband med kransalgsinventering 1995.

Beskrivning av landstranden: Söder om viken ligger färjeläget Skansholmen med marina, restaurang, båtuthyrning och camping. Väster om viken ligger en stor nötbetad hagmark. Notholmen har flera båtbyggare och några hus. Vid Notholmsvikens västra sida finns ett litet jaktorn.

Omgivningen:

Från Ulvsundet på Mörköns västra sida sträcker sig ett stråk med isälvsgrus till Salsudd söder om Skanssundet. Hela färjeläget och Notholmen är isälvsgrus. Sundet trafikeras av mycket båttrafik. Färjeläget gör att vattnet hålls öppet året runt, vilket gör att många fåglar uppehåller sig här när isen lägger sig.

Åtgärdsförslag:

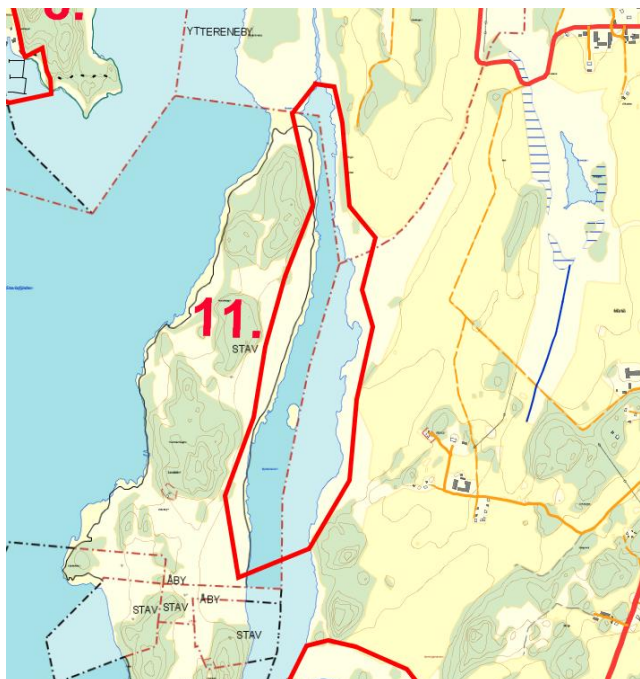
- Information om fågellivet vid färjeläget. Många bilar stannar här och väntar på färjan. Bra tillfälle att informera om naturvärden i området. Eventuellt ett fågelorn.

Källor:

- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Fältbesök Miljökontoret.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Ängs- och hagmarksinventering Miljökontoret 2004.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97),
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

11.	Björkarösund
-----	--------------

Sammanfattning:

Viken har utpekats som ekologiskt särskilt känsligt område enligt översiktsplanen från 2004. Det förekommer stora ansamlingar med sjöfåglar i viken, särskilt under senhöstarna.

Fastlandsstränderna på Mörkö respektive Ledarön är av riksintresse för naturvården. Rika bestånd av kransalger och havsnajas.

Allmän beskrivning:

Långsmalt och långgrund sund på Mörkö's Nordvästra sida omgiven av rikt kulturlandskap. Mellan Ledarön och Mörkö.

Beskrivning av vattenstranden:

Långgrund sund kantat av vass. Botten består av finsediment och vattnet är relativt näringsrikt.

Undervattensvegetationen är frodig och utgör fina gömställen för fiskyngel och bra matplats för sjöfåglar. I sundet kan man se många par knölsvan och under hösten rastar stora flockar gäss här. Vid handnotfiske 2007 hittades löja, mört, småspigg, lerstubb, gärs och abborre.

Bottenvegetationen är ganska tät med olika natearter, hornsärv, najas, axslinga, knoppslinga, tarmtång och havssäv. På de grundare partierna in mot land växer hästsvans, höstlånke och dvärgsäv. Klapperstarr har en av sina sydligaste förekomster på stränderna. Kransalger finns fläckvis mycket rikligt. Inne på grunt vatten, (0,1-0,3m) finns täta mattor av stubbsträfs och hårsträfs. Längre ut, på mellan 0,6 och 1,6m djup växer rikligt med grönsträfs. Både grönsträfsen och hårsträfsen är sårbara, hotkategori 2 enligt rödlistan.

Förmodligen är sundet en av länets rikaste förekomster av havsnajas. Andra observerade arter i samband kransalgsinventeringen var gädda, sand-/lerstubb, småspigg, mört, tångsnälla, grågås, vigg, knipa, brun kärrhök och knölsvan.

Beskrivning av landstranden:

Stränderna är flacka och växlar mellan åkermarker, hagar och enstaka lägre berghällar.

Skogsdungar med lövskog når här och där ända ner till vasskanten. På några ställen är betestrycket så hårt att vassen hålls borta, men långa sträckor är vass dominerande.

Området är ett rikt kulturlandskap med många arter. Här finns bl. a. gott om vidkroniga ekar och andra ädellövträd.

Omgivningen:

Mörkösidan av sundet domineras av stora åkrar och närheten till Hörningsholms slott. Inte långt från Björkarösund ligger Sandasjön – även det en fin fågellokal. Området är relativt ostört. Få båtar tar sig in i det grunda sundet vilket gör att fåglarna får ett ostört område. Det öppna jordbrukslandskapet kan antas medföra omfattande tillförsel av näring till sundet. Åkerdiken rinner här och där ut i sundet.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete på Ledarön och på Mörkö.
- Ev. fågelskyddsområde under del av året.

Källor:

- Handnotfiske Miljökontoret 2007.
- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

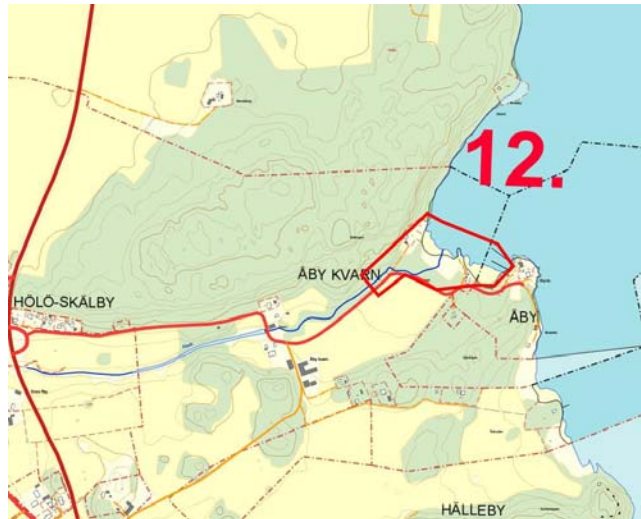
Björkarösund vy mot norr

Björkarösund vy mot söder

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

12.	Notviken (Åbyåns mynning)
-----	---------------------------

Sammanfattning:

En fritidsbåthamn och en kommunal badplats finns i viken. En å med som avvattnar ett par av Södertälje kommuns mest övergödda sjöar mynnar i viken. Viken är viktigt produktionsområde för fisk. Kransalger finns i viken.

Allmän beskrivning:

Öppen vik där Åbyån mynnar med en mindre småbåtshamn och mindre privata bryggor i vikens inre del.

Beskrivning av vattenstranden:

Undervattensvegetationen består av tarmtång, ålnate, axslina, hornsärv och fintrådiga alger. Enstaka höstlånke och kransalgerna skör/tuvsträfs förekommer. Fiskar funna vid handnotfiske 2006: Löja, mört, storspigg, småspigg, svart smörbult, lerstubb, abborre. Vattnet är grumligt och botten är mjuk av finsediment. Närmast åmynningen är det sandigare.

Beskrivning av landstranden:

Viken kantas av tät vass. NV om viken ligger branta berg. I vikens inre del växer en del lövträd. Det finns gott om spår av bävrar i strandkanten.

Omgivningen:

Åbyån börjar i Kyrksjön i Hölö, som är en mycket näringsrik sjö.. Sjön betecknas som ekologiskt särskilt känslig enligt översiktsplanen p.g.a. övergödning. Längs Åbyån finner man stora ytor åkermark. Vid Åby kvarn är ån dämmd till en liten damm. Söder om Notviken ligger Åbynäsbadet – ett populärt havsbad för närboende.

Åtgärdsförslag:

- Olika åtgärder som minskar näringsutflöde i Notviken.
- Tillsyn enskilda avlopp och gödselhantering.
- Kantzoner Åbyån och Kyrksjön.
- Eventuell våtmark/damm som fångar en del näring före utloppet.

Källor:

- Handnotfiske Miljökontoret 2006.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

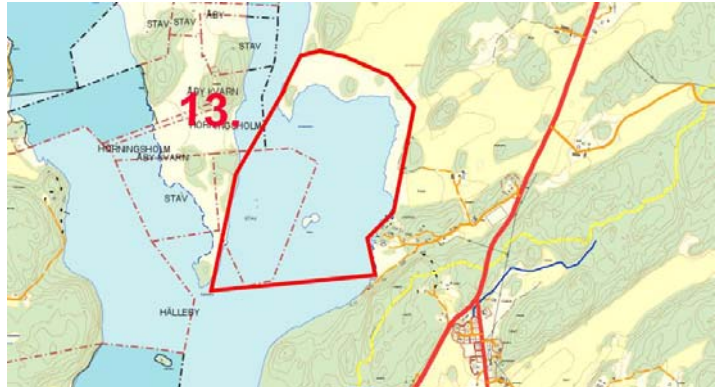
Notviken

Det finns flera bryggor i Notviken

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

13.	Tormestaviken
-----	---------------

Sammanfattning:

Området utgörs av en relativt grund vik mellan Ledaröns södra del och Mörkön. Små bryggor finns intill Mörköstranden. Fastlandsstranden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Belägen på Mörkös västra sida. I väster avgränsas viken av Ledarön och Tegnebyholmen. Norrut fortsätter Björkarösund mellan Mörkö och Ledarön.

Beskrivning av vattenstranden:

Viken är 3-6 meter djup och botten består av finsediment/lera. Östra sidan av viken kantas av många bryggor. Den inre norra delen består av vass.

Beskrivning av landstranden:

Ledarön på vikens västra sida har varit betad i många år. Här finns fläckvis fin flora kvar. Den östra sidan är påverkad av stugområdet och båttrafik till och från bryggor.

Omgivningen:

Norr om viken ligger åkermarker som hör till Björkarö. Den östra sidan kantas av bryggor som hör till stugområdet Tormesta som börjar vid Bygdegården/fotbollsplanen. Den sydöstra stranden består av barrskog och höjder.

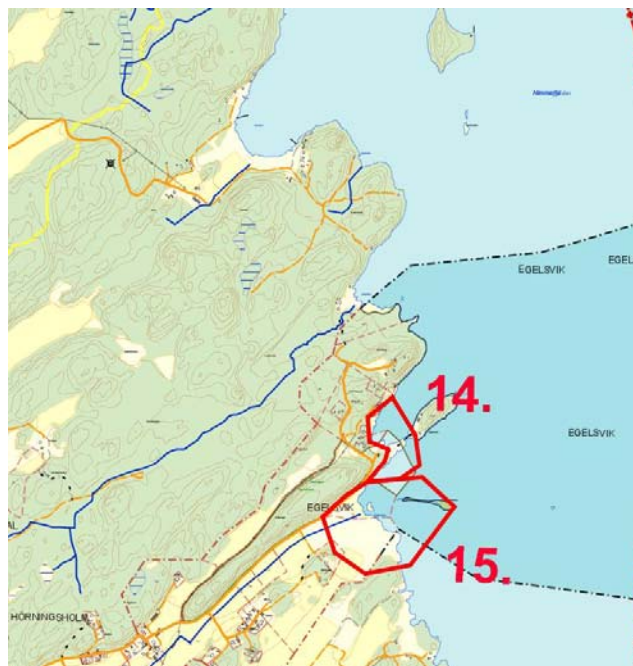
Åtgärdsförslag:

Källor:

- Ortofoto kommunens kartverktyg.
- Ängs- och hagmarksinventering/Miljökontoret.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

14.	Egelslundsviken
-----	-----------------

Sammanfattning:

En del av viken ingår i Kalkbergets naturreservat. Större delen av fastlandsdelen i naturreservatet betecknas som ekologiskt särskilt känsligt område enligt översiktsplanen från 2004. Nämda del av naturreservatet är dessutom Natura 2000-område. Vidare är angränsande fastlandsdel på Mörkö av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Ligger på Mörköns västra sida. Sydväst om området ligger Kalkbergets naturreservat. I viken låg det förr en ångbåtsbrygga där den för Södertälje kända båten Ejdern la till under 1900-talet.

Beskrivning av vattenstranden:

Viken är mycket långgrund och botten består dyg lera. I öster passerar vattnet genom ett smalt håll i vassen mellan Egelsholm och Mörkö. En del av vattnet i området ligger i Kalkbergets naturreservat och här gäller de föreskrifter som är beskrivna i reservatsbeslutet.

Fiskar som hittades i området vid notfiske: mört, storspigg, svart smörbult, lerstubb, abborre och tångsnälla.

Beskrivning av landstranden:

Längs viken finns det små områden med vass mellan de olika fastigheterna som sträcker sig ner till vattnet. Flera utav fastigheterna har även kortare bryggor vid stranden. Mellan ön Egelsholm och fastlandet är det ett större vassområde. I denna vass går det en cirka 1 meter bred spång som tar ut de boende till ön. Inne i den södra delen är det en liten del öppen mark.

Här kan man se fåglar som: strandskata, havsörn, sävsparv, rörsångare och längre ut kan man se stora flockar med rastande vigg och ejdrar.

Omgivningen:

Söder om lokalen bedrivs det jordbruk och marker hålls öppna med betande kor. I norr är det ett större sammanhängande skogsområde. I öster går det stora fartyg i farleden och dessa påverkar framförallt ön Egelsholm i form av stranderosion.

Åtgärdsförslag:

- Kolla att fastigheterna i området har godkända avloppslösningar.

Källor:

- Handnotfiske utfört av Miljökontoret 2006-2007.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Skötselplan för Kalkbergets naturreservat.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Platsen för gamla ångbåtsbryggan med viken i bakgrunden

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

15.	Egelsviken
-----	------------

Sammanfattning:

Bottenvegetationen i viken har stort naturvärde genom att den är relativt opåverkad med flera olika arter kransalger. En del av viken ingår i ett naturreservat där reservatets fastlandsdel till större delen utgör ett Natura 2000-område. Sistnämnda delen av naturreservatet betecknas som ekologiskt särskilt känsligt område enligt översiktsplan 2004. Betade strandängar gränsar mot viken. Ett fågelskär som består av en skogsklädd del och en lång grusrevel som tidvis ligger under vatten.

Allmän beskrivning:

En mycket långgrund vik vid ön Egelsholm intill Kalbergets naturreservat. Ett rakt åkerdike mynnar i viken. En fågelrik sandrevel från Egelsviks skär avgränsar vikens yttersta del mot farleden. Intill åkerdiket på den södra sidan betar kor strandängen.

Beskrivning av vattenstranden:

Vikens sydvästra sida närmast Kalkberget kantas av en grusväg med några små bryggor för mindre båtar i vassen. Viken är långgrund och har en botten av finsediment och dy. Frodig vegetation i vikens inre gör viken viktig som yngelkammare och matproducent åt många arter fiskar och fåglar.

Vid inventering av bottenvegetationen 2006 påträffades borstnate, ålnate, axslinga, borststräfsse, hårsärv, obestämd art av möjor av släktet Ranunculus, grönsträfsse, hårsträfsse och trubbnate. Tre arter kransalger indikerar ett relativt högt naturvärde. Riklig påväxt med fintrådiga alger indikerar näringsrika förhållanden. Mycket fisk sågs vid nämnda inventering.

Vid handnotfischen under 2006 och 2007 hittades mört, sutare, svart smörbult, lerstubb, abborre, småspigg, löja, tångsnälla och storspigg.

Många olika arter sjöfåglar rastar i viken. På Egelsviksskär häckar fisktärnor och andra måsfåglar samt änder, gäss och ett stort antal ejdrar har sina bon där.

Beskrivning av landstranden:

Stranden längs vikens inre kantas av vass. Längre upp på land betar kor strandängen. Ovanför betesmarken vidtar åkrar och gles bebyggelse. Vid vikens norra del, där vägen svänger tvärt, finns en träd- och vassröjd strandremsa som kallas för badplatsen av de boende i området. Den används för sjösättning av mindre båtar och för bad trots att botten där är mycket mjuk och luktar illa när man trampar ner i dyn. Det är mycket långgrundt.

Omgivningen:

Från jordbruksmarkerna går ett 2,6 km rakt dike ut i viken. Området är relativt flackt och diket har inte någon större skyddszon på kanterna. Diket har sin högsta punkt vid Skäsa och rinner där även åt sydost mot Äppelviken. Vattenföringen varierar kraftigt och påverkas mest av regn eller snösmältning. Avrinningsområdet är inte så stort och det finns ingen damm som bromsar flödet. Trafiken på vägarna i området är mycket begränsad. Det finns ett antal hus i Egelsvikområdet. Några av dessa är fritidshus och några andra är permanentbostäder.

Åtgärdsförslag:

- Utökat bete behövs så att även strandängarna närmast Kalkberget blir hävdade.
- Inventering av strandängens flora.
- Skyddszoner längs åkerdiken. (fånggröda).
- Mätning av närsaltutflöde.
- Fågelskydd på Egelsviksskär med reveln, eller utökning av naturreservatet.
- Fångdamm längs dikets väg.
- Informationstavla om strandängens liv.

Källor:

- Många besök på platsen av naturvårdarna på miljökontoret efter det att Kalberget inköptes och därefter blev naturreservat.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Notfiske utfört av Miljökontoret 2006-2007.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Egelsviken

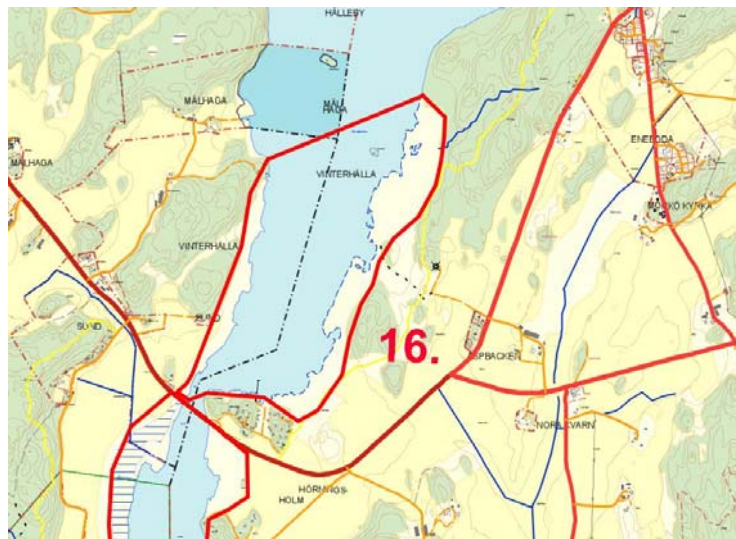
Egelsviksskär

Utsikt från Kalkberget

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

16.	Norafjärden
-----	-------------

Sammanfattning:

Betade strandängar och ett Natura 2000-område på nordöstra stranden. En mindre badplats för fritidshusområdet i sydost. Floran är värdefull i hagmarken vid Nora Holmäng och högsta klaas enligt kommunens äns-och hagmarksinventering..Vattenområdet är ett ekologiskt särskilt känsligt område enligt 2004 års översiktsplan.

Allmän beskrivning:

Vattenområde norr om Mörköbron mellan Mörkö med betade stränder vid Nora Holmäng och Hölösidan med betade strandängar. Strax norr om bron på Mörkösidan ligger ett stugområde med bryggor. Sundet trafikeras av mycket båtar sommartid.

Beskrivning av vattenstranden:

I mitten av sundet är det ca 3 meter djupt. Längs stränderna är det långgrunt mellan 0-2 meter. Längs stränderna ses ofta mycket sjöfågel. Flera par knölsvan häckar i området och gäss ses ofta i stora mängder vår och höst. Undervattensfloran är ej inventerad.

Beskrivning av landstranden:

På sundets västra sida betar kor från Vinterhälla gård. Här växer t.ex. gulkämpar, stagg, darrgräs, nattviol, agnsäv, salttåg, krypven, kärrsälting, strandkrypa, ormrot, äkta johannesört, blåsuga, jungfrulin.

På östra sidan ligger Nora Holmäng, en av Mörkö's atrikaste betesmarker med arter som ängsnycklar, ormtunga, backtimjan, spåstisel, vildlin, blåsklöver, darrgräs, kattfot, jungfrulin, ormrot, nattviol, rödkämpar, låsbräken, kärrspira, stagg, agnsäv, salttåg, ryltåg, havssälting, kärrsälting, hårstarr, backruta och strandkrypa. Beteshävdnen är svag och hagmarken bökas ofta av

vildsvin. Många fjärilsarter trivs på Nora Holmäng. Hagmarken är av högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering.

Omgivningen:

På båda sidor om sundet är det mest kulturlandskap med stora åkermarker, beten och mindre områden med barrskog. Flera åkerdiken mynnar i Norafjärden. Större delen av Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Åtgärdsförslag:

- Ökat betestryck på Nora Holmäng och röjning av barr och alsly..

Källor:

- Ängs- och hagmarkinventering Miljökontoret 2004-2005.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97).
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

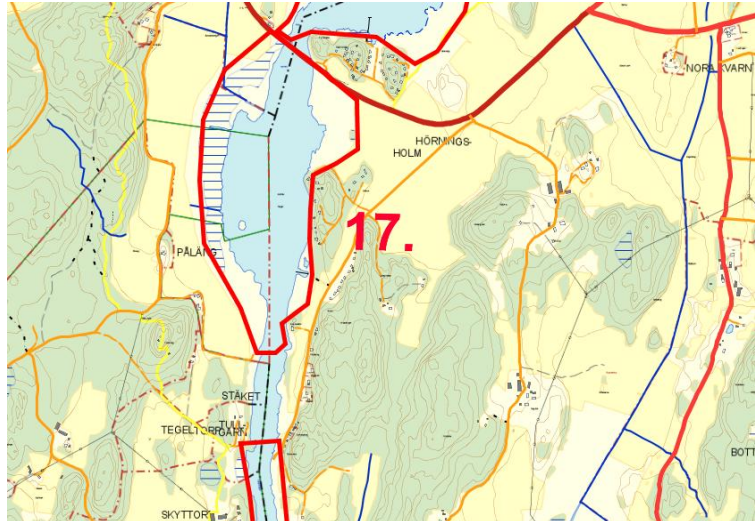

Nora Holmäng med Norafjärden i bakgrunden. Längs hjulspåret mitt i betesmarken, växer rikligt med backruta.

Strandäng Nora Holmäng

Objekt nr	Objektnam
17.	Söder om Kasholmen

Sammanfattning:

Betade strandängar på västra sidan av viken, där en viss del ingår i ett naturreservat som tillika är Natura 2000-område. Stora ansamlingar av sjöfåglar finns här särskilt tidigt på våren och på senhösten. Sundet är ekologiskt särskilt känsligt område enligt 2004 års översiktsplan.

Allmän beskrivning:

Sund söder om Mörköbron kantat av stora vassruggar med åkermarker i anslutning till vassen. Närmast bron på västra sidan betas strandängarna av nötboskap från Vinterhälla gård. Delar av området ingår i Tullgarns naturreservat.

Beskrivning av vattenstranden:

Vattnet är grumligt stora delar av året. Botten består av finsediment / lera. Många fåglar rastar i sundet och flera par knölsvan häckar i området. Djupet på den västra sidan är under 1 m och en djupfåra på 3-5 m går på den östra sidan.

Vintertid lägger sig isen lite senare i sundet och isen försvinner tidigare här varför mycket sjöfågel samlas i området dessa tider på året. Här ses exempelvis ofta salskrake på vintern och tidigt på våren.

Beskrivning av landstranden:

Sundet kantas av betad strandäng och vass. Innanför vassen på västra sidan kommer åkermark direkt inpå vassen. Den betade strandängen har fin zonering och arter som t.ex. salttåg, agnsäv, krypven, kärrsälting, strandkrypa, gulkämpar och gåsört. Strandängen fortsätter norr om bron.

Omgivningen:

Flera åkerdiken mynnar i sundet på båda sidor. Ett stugområde finns på östra sidan av sundet. Området runt Mörköbron/Kasholmen är rikt på fornlämningar.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete på strandängarna.

Källor:

- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Ängs- och hagmarksinventering Miljökontoret 2005.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Mörköbron vy mot nordost

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

18.	Tunaviken
-----	-----------

Sammanfattning:

Betade strandängar i norr. Fritidsområde för Scaniaanställda med bad och camping i öster. Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Beläget på Mörkö's östra sida. Strax nordväst om ön Oaxen. Området inne i viken ägs till största del av Hörningsholm. Själva udden ägs av Scania. Området används som campingplats av de anställda och även som friskvårdsanläggning då det framförallt är populärt att fiska i vattnen strax utanför.

Beskrivning av vattenstranden:

Själva viken är grund och är cirka 400 meter lång och 200 meter bred. Längst in i viken är det dyg botten. Utanför områdets södra udde, speciellt längs den sydöstra sidan är vattnet grunt. Här finns ett större område som har en dyg botten. 190 meter ut från områdets sydligaste udde ligger det en liten ö. Häremellan är det även lite grundare.

Beskrivning av landstranden:

Vikens västra delar är till större del täckt av vass. Det ända öppna partiet är vid en fastighet med tillhörande brygga. Bakom vassen växer det ett blandskogsområde.

Den norra delen betas av kor eller putsas med traktor.

Längs östra sidan finns det 4 st småbåtsbryggor, den största ligger längts in och sträcker sig halvvägs ut i viken. Ner mot bryggorna är det öppen mark som övergår i gles blandskog.

Runt den stora udden så växer det vass med några få öppna partier där man kan bada. Innanför vassen höjer sig en skogsbeklädd bergrygg i söder och i den centrala delen ligger själva campingområdet.

Omgivningen:

Arealen i området brukas på flera olika sätt. Här finns det jordbruk, betesmarker (strandängar, öppen mark och skogsbeten), skogar, berghällar, gårdar och ett campingområde. Uddens östra strand påverkas av farleden som går utanför, speciellt av de stora fartygen.

Åtgärdsförslag:

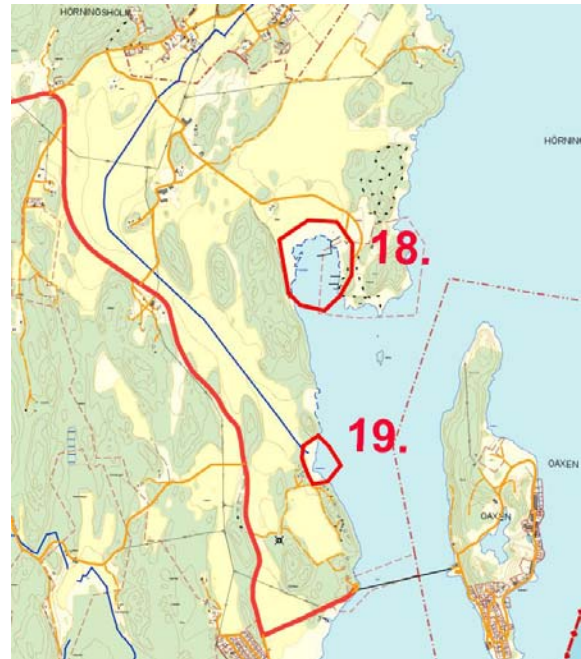
- Kontrollera att förvaring av båtar och motorer sker på ett lämpligt sätt.

Källor:

- Besök i fält våren 2011.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

19.	Äppelviken
-----	------------

Sammanfattning:

Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Viken ligger väster om ön Oaxen på östra Mörkö. Raka åkerdiken som mynnar i Östersjön.

Beskrivning av vattenstranden:

Längs med hela stranden växer det tät vass. Fastigheten söder om mynningen har en brygga som sticker ut ca 35 meter i viken.

Beskrivning av landstranden:

I området närmast stranden växer det alar och mestadels älggräs, en alridå följer diket en bit norrut tills det når åkern. I områdets västra del finns det en fastighet uppe på höjden och vid stranden ligger det en tillhörande brygga. Vid fältundersökningen 2010 fann man en hel del älgspår, rådjursspår och vildsvinsbök i barrskogen ovanför huset.

Omgivningen:

Stora arealer åkermark med omkringliggande mindre skogsområden. Diket mynnar även längre norrut vid Egelsvik på östra Mörkö. Diket rinner under hela sin sträcka genom åkermark. Längs diket som går i väldigt raka linjer så finns det en kantzon på ca 5 meter. Väster om åkrarna går vägen till Oaxens färjeläge.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bevaka att man lämnar kantzoner mot diket, kontakt med brukaren.
- Se till att askogen vid mynningen förblir orörd.

Källor:

- Fotodokumentation Miljökontoret naturvård 2010-11-18.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

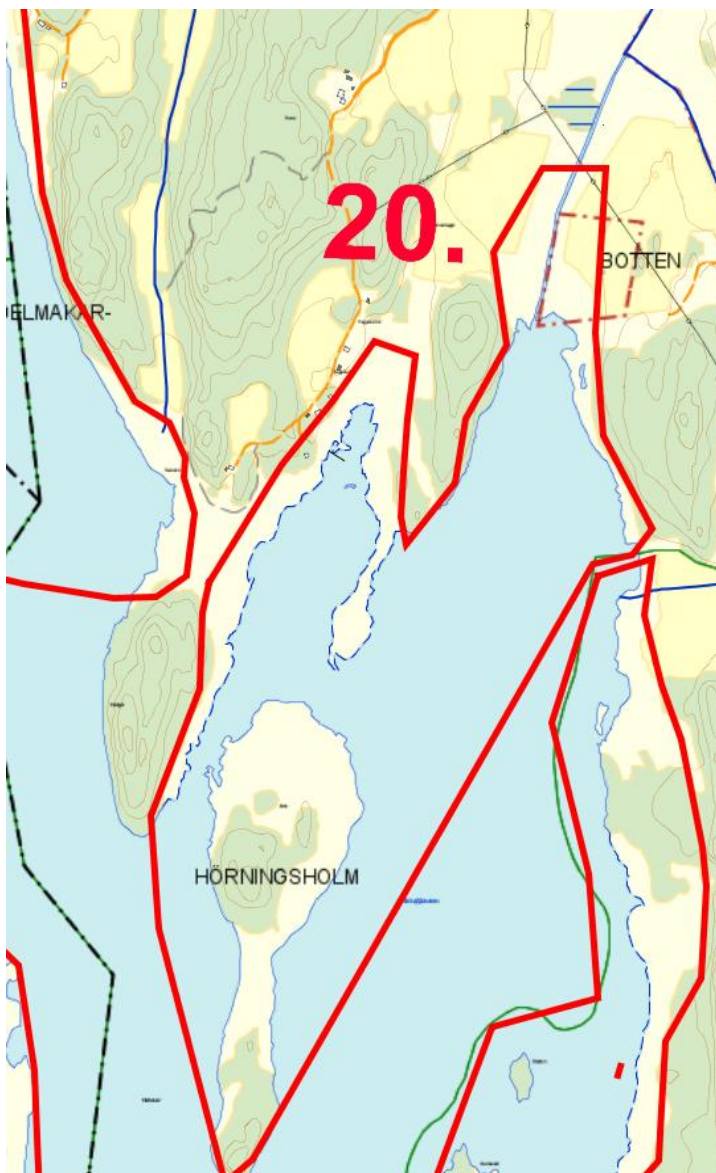

Diket passerar alar och vass innan det når havet.

Åkermarken sett mot nordväst

Objekt nr	Objektnamn
20.	Fagersvik - Helgö Ikö

Sammanfattning:

Området består av grunda vikar med intressant bottenvegetation med flera arter kransalger. Strandängarna i området betas förutom på ön Ikö där betet upphört.. Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Långgrunda flikiga vikar på sydvästra Mörkö med rik undervattensvegetation. Betade strandängar och rastlokal för många fåglar.

Beskrivning av vattenstranden:

Mycket långgrund och vegetationsrik vik skyddad av Helgö Ikö och smala sund. Här växer frodigt med borstnate, ålnate, axslinga, hornsärv, hästsvans, havsnajas, hjulmöja, vitstjälksmöja, och tre arter kransalger (stubbsträfsse, grönsträfsse och rödsträfsse). Längre ut i sundet växer även snärjtång, blåstång, höstlånke och tarmtång. I vikarna finns gott om skydd för fiskyngel och rikligt med mat åt sjöfågel och gäss. Här ses ofta många hägrar, knölsvanar och stora flockar knipa, vigg och änder. Vid kransalgsinventering 1995 sågs gädda, abborre, mört, lerstubb, sandstubb. Vid notfiske 2007 sågs löja, id, mört, gädda, svart smörbult, tångsnälla och abborre.

Beskrivning av landstranden:

Stränderna kantas av rikligt med vass. På några ställen är betestrycket tillräckligt för att korna håller öppet ända ut i vattnet. De betade delarna av strandängen har en utpräglad strandängsvegetation med bl.a. krypven, blåsklöver, gulkämpar, agnsäv, strandkrypa, ormtunga m.m.

Omgivningen:

Landskapet är vackert med sprickdalslandskap, betade strandängar, smala bergryggar med skog och små åkrar. Längst in i viken ligger några hus med brygga i övrigt är området ganska ostört. Det är inte så många besökare som hittar hit utöver de som bor i området.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete och eventuell bekämpning av vass.

Källor:

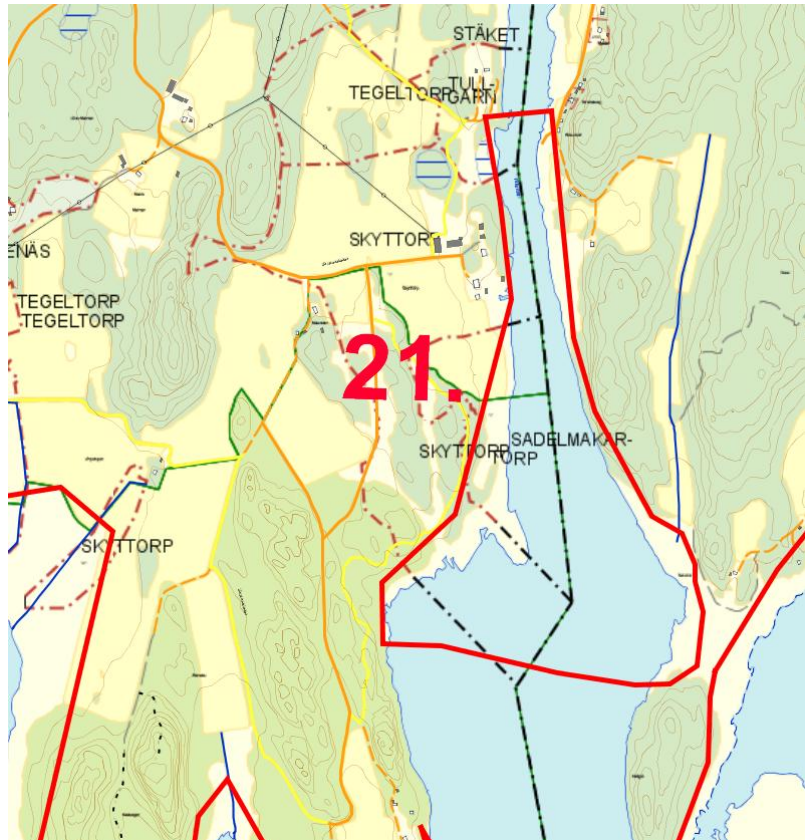
- Handnotfiske Miljökontoret 2007.
- Medins Biologi AB. 2006. Inventering av grunda vikar och åmynningar i Södertälje kommun 2006.
- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Betade strandängar på Helgö med gulkämpar och blåsklöver.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

21.	Pålsundet
-----	-----------

Sammanfattning:

Sundet betecknas som ett ekologiskt särskilt känsligt område enligt 2004 års översiktsplan. Stora ansamlingar av sjöfåglar under vår och höst. Större delen av landområdet på västra sidan av viken ingår i ett naturreservat som också ingår i ett Natura 2000-område.

Allmän beskrivning:

Är belägen längs Mörköns västra sida strax öster om Skyttorp Tullgarn.

Beskrivning av vattenstranden:

Sundet är grunt och dygt ca 5 meter. Större delen av året är det dålig sikt.

Undervattensfloran är inte närmare inventerad. I sundet rastar mycket fågel och flera par knölsvan häckar i området.

Beskrivning av landstranden:

I norr där sundet är som smalast är bredden bara ca 70 meter brett. I söder öppnar sundet upp sig mer och mer.

I den norra delen växer det smala vasstråk längs kanterna och här finns även ett fåtal mindre bryggor på båda sidor. I nordost är det öppen mark.

I den centrala delen är det på västra sidan öppen betad mark med ett smalt buskskikt längs vattnet. I betesmarken finns växter som t.ex.: blåsklöver, kustarun, backsmultron, darrgräs, gulkämpar, rödkämpar, höskallra, jungfrulin, vildlin, kamäxing, ormröt, nattviol. Området bökat av vildsvin. En bergrygg med barrträd sträcker sig längs den östra sidan. I söder breder sundet ut sig och vassruggarna blir större. Här betas strandängarna av kor.

Omgivningen:

I norr öppnar sundet upp sig mot Kasholmen vid bron till Mörkö.

På den västra sidan finns en gård som bedriver mindre jordbruk. Dessa åkerdiken mynnar längre söderut i Rävslaviken. I sydvästra delen ligger ett större blandskogsområde.

Den västra sidan ingår i Tullgarns naturreservat och därför styrs skötseln där av skötselplanen för reservatet.

I öster är det mindre areal jordbruk och större områden med skog.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete på strandängarna.

Källor:

- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Ängs- och hagmarksinventering Miljökontoret 2005.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

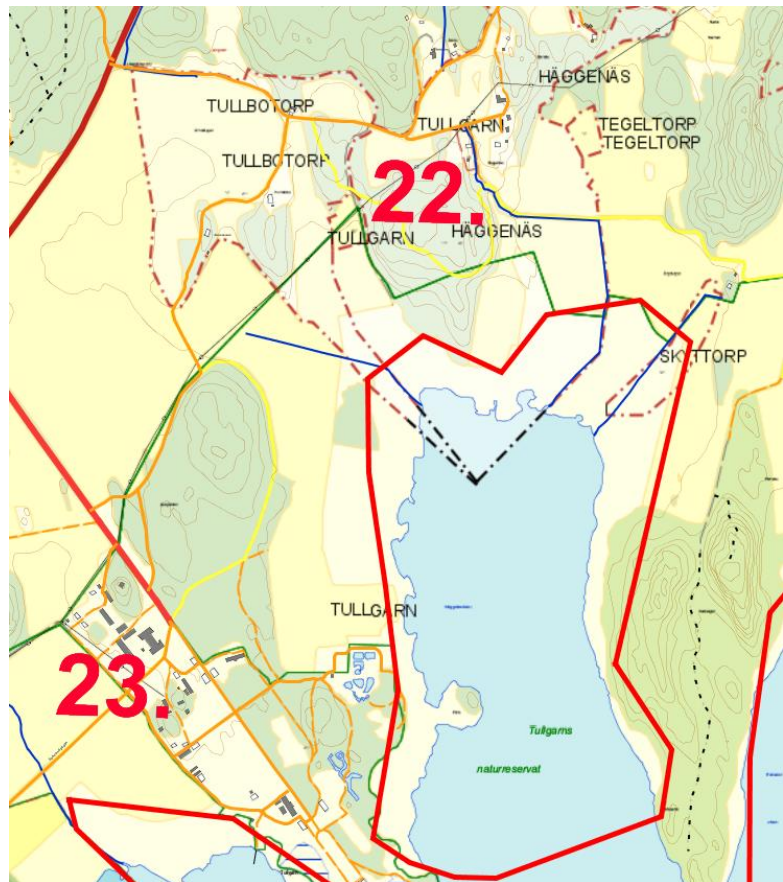
Strandängar vid Skyttorp – vy mot norr

Strandängar vid Skyttorp – vy mot Helgö (syd öst)

Objekt nr Objektamn

22. Häggnäsviken

Sammanfattning:

Viken ligger i Tullgarns naturreservat och är dessutom Natura 2000-område. Ingår i ett större område som är av riksintresse för naturvården. Skyddade vikar med rikt fågelliv.

Allmän beskrivning:

Viken är långgrund vik och ligger i ett naturreservat intill Tullgarns slott. Vass och betade strandängar kantar vikens västra och norra del. Åkerdiken mynnar i viken.

Beskrivning av vattenstranden:

Det är mycket långgrund. Mjuk lergyttjebotten, som inte bär en stövelinventerare. Vasstränder. Fågelrik rastlokal. Inblåsta blåstångsruskor och rikligt med borstnate, trådnate och axslinga. Vid inventeringstillfället 1995 var det mycket begränsad sikt. Vid tidigare inventering har rödsträfs och borststräfs hittats 1994, men 1995 återfanns endast borststräfs, dock i riklig mängd. Fynddjup mellan 0,15 och 0,5m. Fågelobservation vid kransalgsinventering 1995: bläsand, gråhäger, brunand och knipa.

Beskrivning av landstranden:

Viken ligger inbäddad mellan slottspark, våtmarker/reningsdammar på västra sidan och en bergrygg med barrblandskog på den östra sidan. Längs stränderna i vikens västra och norra del är markerna nötbetade. I betesmarken finns arter som t.ex. gulkämpar, strandkrypa, havssälting, kärrsälting, backnejlika, knölsmörlomma, rödkämpar. I vikens inre del mynnar 3 mindre diken som avvattnar åkermarker i norr och väster.

Omgivningen:

Vid en udde i vikens västra del finns ett handikappanpassat fågeltorn. Området är mycket välbesökt. Fina stigar i slottsparken och våtmarksanläggning lockar också besökare.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete för att hålla strandängarna öppna.
- Öppna upp stränderna mer genom att röja bort al och vass för att gynna det rika fågellivet.

Källor:

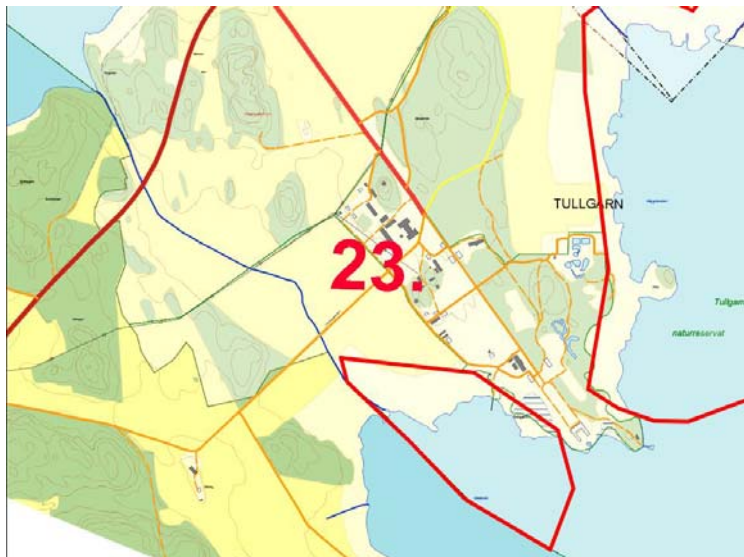
- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Ängs- och hagmarksinventering Miljökontoret 2005.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Handikappanpassat fågeltorn Häggnäsviken

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

23.	Västerviken
-----	-------------

Sammanfattning:

Lokalen ligger i ett naturreservat som dessutom är Natura 2000-område. Strandängar som betas. Viken har ett rikt fågelliv. Viken delas mitt itu av kommun/länsgräns. Likaså följer nämnda gräns utloppsdiket som avvattnar Norasjön.

Allmän beskrivning:

Viken ligger strax väster om slottet Tullgarn. Området runt i kring har årligen mycket besökare som bl.a. kommer för att skåda fågel. Tvärs igenom viken går kommungränsen.

Beskrivning av vattenstranden:

De första 30-50 metrarna från utloppsdiket är det ganska grunt (0-1,5 m) sedan blir det 3-5 m i vikens yttre del. Vid notfiske 2006 hittades mört, småspigg, svart smörbult, lerstubb och tångsnälla. I viken rastar vår och höst stora mängder sjöfågel.

Beskrivning av landstranden:

Längs vikens norra del är markerna betade. I vassen finns det större stråk där det är öppet ner till vattnet. På strandängarna är det på stora delar blött året runt. Med detta följer god tillväxt av tågväxter. Vassen i vikens östra del har frästs och området har betats. I viken finns det en brygga där småbåtar kan lägga till. Från huvudvägen kan bilar ta sig till bryggan via en smalare grusväg.

Omgivningen:

I viken mynnar ett brett och rakt dike som startar uppe i Norasjön – en näringsrik sjö. Längs diket bedrivs det jordbruk på stora arealer. Åkermarkerna som gränsar mot diket har inga kantzoner. Runt Norasjön finns en hel del åkermarker och här växer det en smal vassbård i kantzonen längs

stranden. Slottet Tullgarn har framförallt sommarhalvåret en stor mängd besökare. Längs vikens västra del sträcker sig ett större sammanhängande barrskogsområde.

Åtgärdsförslag:

- Kantzoner i jordbruket. Jordbrukarna.
- Uppsamlingsdamm för diket innan det når viken.
- Ett mer meandrande dike.

Källor:

- Notfiske 2006, 2007 Miljökontoret.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Västerviken sett från slottet Tullgarn

Objekt nr	Objektnamn
24.	Rävsalaviken - Näset

Sammanfattning:

Angränsande landområde är av riksintresse för naturvården. Området ingår i ett naturreservat som också är Natura 2000-område. Forskning bedrivs av Stockholms universitet bl.a. på strandängarna. De betade havsstrandängarna har högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering

Allmän beskrivning:

Rävsalaviken är en långgrund vik och tar emot vatten från ett åkerdike från en smal åker. Området ligger i Tullgarns naturreservat. Hela området är känt för det rika fågellivet. Östra sidan av viken är nötbetad. De betade havsstrandängarna har högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering

Beskrivning av vattenstranden:

Vikens vegetation är inte inventerad. Stränderna kantas av vass förutom några stråk där betad strandäng når ända ut i vattnet. Mycket sjöfågel rastar i viken. Ofta ses knölsvanar och skäggdopping.

Beskrivning av landstranden:

Västra sidan av viken består av barrskog och den östra ädellövskog/lövskog åker och betesmarker. Norr om viken ligger närmast betesmark och längre norrut åkrar. NV om viken ligger ett fint utsiktsberg – Kasberget. I öster ligger Tullgarnsnäs med stora betade strandängar och fina lövskogslundar – ett mycket fågelrikt område. I betesmarken finns växter som t.ex. darrgräs.

ängsskallra, rödkämpar, gulkämpar, kustarun, blåsklöver, knägräs, stagg, jungfrulin, ormrot, slätterfibbla, backklöver, vildlin, ängsnycklar, dvärgarun, ormtunga, låsbräken och ängsgentiana.

Omgivningen:

Landskapet är fårat i smala sprickdalar med småbrutet kulturlandskap omväxlande med barrskog. Vikarna runt Tullgarn är långgrunda och näringsrika. Mycket näring kommer från åkerdiken och strandbeten. Området är strövvänligt och välbesökt.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete på de värdefulla strandängarna.
- Kantzoner längs åkerdiken på åkermark.

Källor:

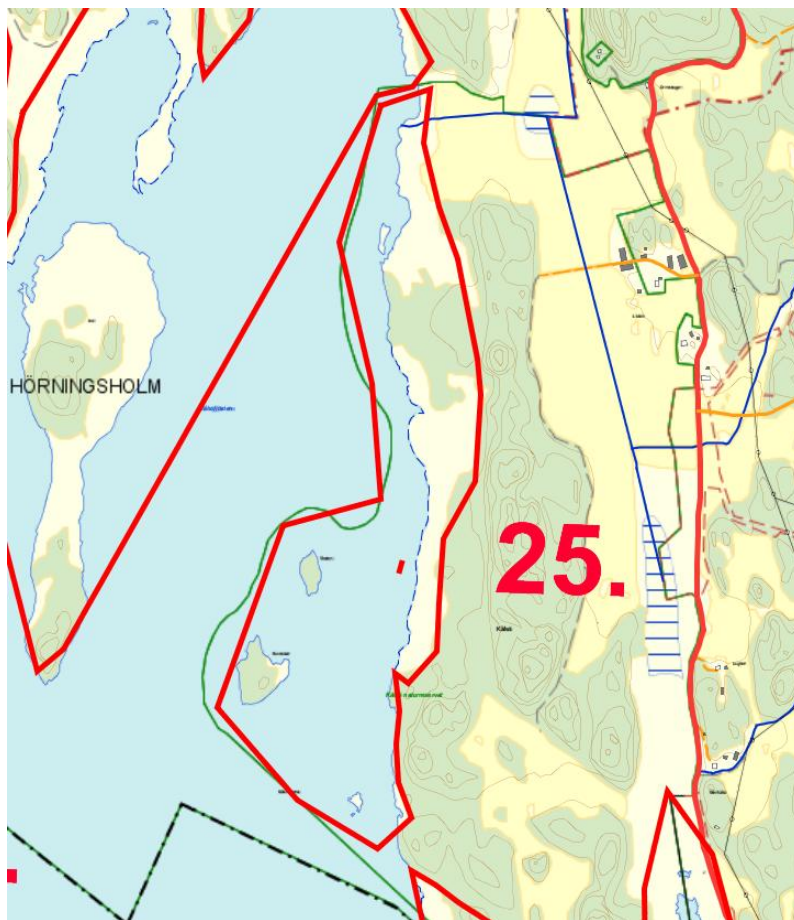
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Ängs och hagmarksinventering Miljökontoret 2005.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97).
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Många besöker Tullgarnsnäs för det rika djur- och växtlivet.

Objekt nr Objektamn

25. Kålsöfjärden

Sammanfattning:

Den del av viken som ingår i objektet är skyddat som naturreservat. Fastlandsdelen inom detta naturreservat är Natura 2000 område. Mörkö är av riksintresse för naturvården. Betade havsstrandängar gränsar mot viken. Hagmarken har högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering.

Allmän beskrivning:

Området som beskrivs är en del av en stor långgrund vik mellan Helgö och Kålsö. Som helhet utgör de ett värdefullt område för både fiskreproduktion och fågellivet. Kålsöfjärdens östra sida som detta objekt omfattar är naturreservat och strandområdet är betat av nötboskap. Hagmarkerna i reservatet har högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering.

Beskrivning av vattenstranden:

Vikens botten består mest av finsediment/lera. Vikens inre är ganska grund, medan det snabbt blir 3-4 meter efter utloppsdiket och som mest 10 meter i de yttre delarna. Undervattensvegetationen är ej närmare inventerad. Stränderna kantade av vass, men där betestrycket är bra behålls stranden öppen.

Beskrivning av landstranden:

Strandängarna och hagmarken i vikens inre norra del/Botten hyser intressanta arter som darrgräs, havssälting, jungfrulin, nattviol, kattfot, rödkämpar, strandkrypa, gulkämpar, blekstarr, knägräs, backnejlika, hästsvans, kärrsälting. En fin sommardag flyger många fjärilsarter; observationer 2005; allmän bastardsvärmare, amiral, skogspärlemorfjäril, sotmätare.

Fåglar observerade vid samma besök; sävsångare, tofsvipa, rödbena, grönbena, ängsfiol, buskskvätta, sädesärla, grågås, gulsparv, gråhäger. Det finns stora ekar och enstaka stora lindar. Ett vackert kulturlandskap.

Omgivningen:

Innanför de betade strandängarna ligger omväxlande skog och åkermarker. Åkerdiket som mynnar i viken, men utanför detta objekt, avvattnar ett större område med åkrar ända upp från Gumsekulla/Grönbrink norr om Mörkö kyrka.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete på de artika hagmarkerna i Kålsö naturreservat.
- Kantzoner längs åkerdiket (utanför objektet).
- Bevaka beteshävderna på hagmarkerna regelbundet.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Källor:

- Ängs och hagmarksinventering, Miljökontoret 2005.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97).
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

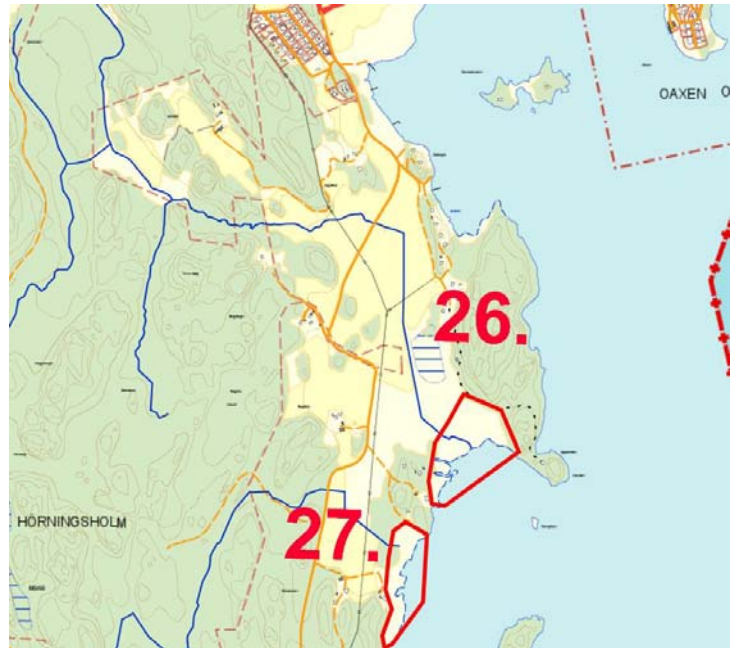
Betad strandäng i vikens inre del vid Botten.

Betesmarker i Kålsö naturreservat

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

26.	Kärringfisen
-----	--------------

Sammanfattning:

Angränsande landområde på Mörkö är av riksintresse för naturvården. Åkerdike som rinner ut i en vassvik med bryggor.

Allmän beskrivning:

Grund vik på östra Mörkö där åkerdike mynnar i bred vass. Stora åkerytor avvattnas till viken. Större delen av Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Beskrivning av vattenstranden:

Viken är långgrund och består av mjukbotten. Grumligt vatten vid fältbesök. Undervattensvegetation ej inventerad. Knipor och gräsänder sågs i viken.

Beskrivning av landstranden:

Åkerdiket rinner genom stora åkerytor. Åkermarken omges av barrblandskog. Nära mynningen – igenväxande åkermarker med höga gräs, älggräs och hallon. Liten bro över diket ca 100 m från mynningen.

Omgivningen:

En skogsklädd höjd gränsar mot vattnet i öster. Uggleudden/Tutudden ger viken lä. Gles bebyggelse. Mest sommarhus. Tidvis mycket vatten i åkerdiket. Nydikat 2010. Söder om mynningen ett par hus med bryggor. Vass klipps fram till brygga.

Åtgärdsförslag:

- Kantzoner längs åkerdike.

Källor:

- Fältbesök nov 2010.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

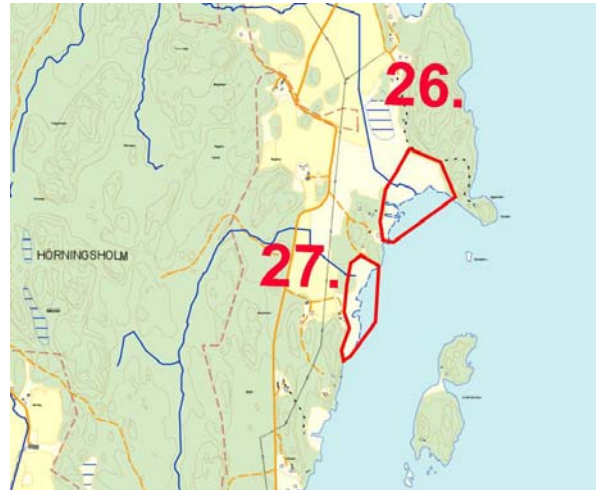
Mynningen i viken

Åkerdiket vid vägen.

Objekt nr Objektamn

27. Rossholmen

Sammanfattning:

Angränsande landområde på Mörkö är av riksintresse för naturvården. Havsstrandängar som inte längre betas.

Allmän beskrivning:

Mynningsvik för åkerdike/skogsdike. Större vassområde norr om mynningen med långgrund mjukbotten. Diken nygrävda 2010.

Beskrivning av vattenstranden:

Ganska långgrund och grumligt vatten vid fältbesök. Såg inte vattenvegetation under ytan. Vassbälte ca 10 meter vid mynningen och bredare norrut.

Beskrivning av landstranden:

Åkerdike följer åkerkant och en gammal betesmark. Det nygrävda diket förde med sig mycket lerpartiklar vid fältbesök nov 2010. Alskog växer innanför vassen. Inga fåglar finns observerade i artportalen de senaste åren. Vid fältbesök sågs knipor i viken.

Omgivningen:

En mindre åker dräneras av åkerdiket och barrskog avvattnas uppströms samma dike. Humusfärgat vatten rinner under vägen och fortsätter i åkerkanten. En gammal hagmark med fina enar ligger längs dikets norra sida.

Åtgärdsförslag:

- Ev. våtmark/damm före mynningen för att bromsa påverkan på viken.

Källor:

- Fältbesök nov 2010.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.
- Kartläggning av strandängar och strandnära beten (examensarbete), Jörnemark, Annika. 1994.

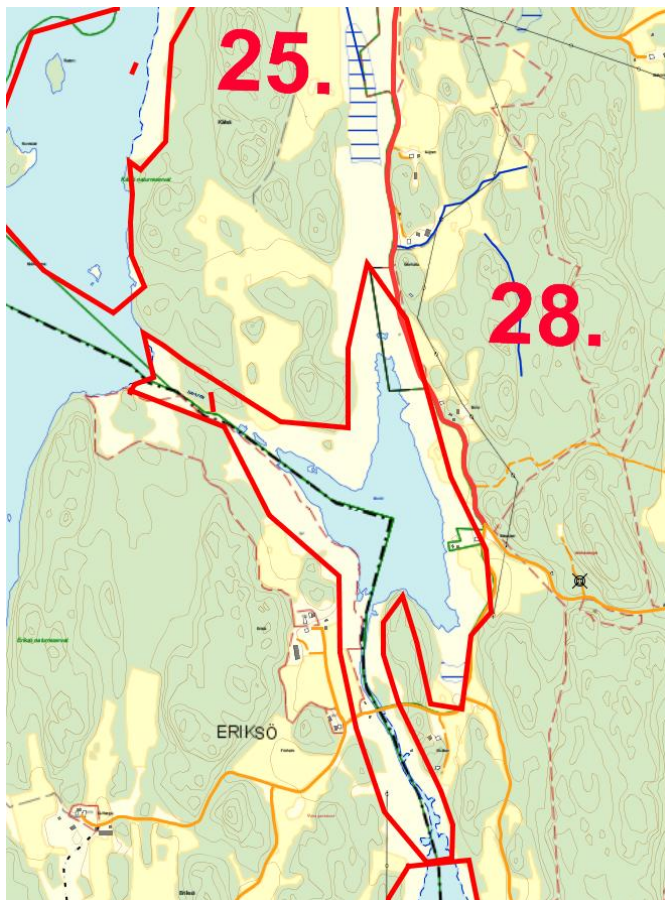
Mynning åkerdike Rossholmen

Åkerdike ca 100m före mynningen

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

28.	Boviken
-----	---------

Sammanfattning:

Boviken är en trösklad havsvik som ingår i ett Natura 2000- område. Fredningsområde för fisk (gös). Viken delas mellan två angränsande naturreservat.

Allmän beskrivning:

Boviken består av en nästan avsnörd vik (trösklad havsvik) med mycket grunt vatten på Mörköns västra sida mellan Kålsö och Eriksö naturreservat. Tillrinning kommer dels från hagmarken i norr och förbindelse med öppet vatten finns via sundet i söder och ett nästan igenvuxet sund i nordväst. Boviken är näringsrik, med rik undervattensvegetation och en viktig yngelkammare för flera fiskarter. Under delar av året är viken fredad från fiske för att inte störa lek.

Beskrivning av vattenstranden:

Vattnet är grumligt och botten relativt lös. Det växer frodiga djungler av olika nate-arter och stränderna kantas av vass och betade strandängar. I den syd-östra viken är det gyttjelerbotten och mycket långgrund 0-1,5 m djupt. Där växer bladvass, havssäv, trådnate/borstnate, hornsärv, havsnajas och hästsvans. I den östra delen är det inte lika långgrund och glesare vegetation med borstnate/trådnate och havsnajas. I västra delen finns mäktig vass med skyddade laguner. 0,4-1,3 m djupt. Frodig vegetation med hästsvans, havsnajas, och olika natearter. Rikligt med fiskyngel

gömmar sig i vegetationen. I den södra delen växer ålnate, snärjtång, hornsärv, knoppslinga, täta mattor av hästsvans och havsnajas. Enstaka kransalger rödsträfe finns nära bron söder om Boviken. Boviken är en fin rastlokal för fåglar. Vid kransalgsinventeringen 2005 sågs fiskarter som gädda, abborre, mört och gös.

Beskrivning av landstranden:

Runt Boviken är landskapet ganska flackt och består av nötbetade betesmarker utom i söder där en bergformation reser sig upp i hagmarken klädd med barrskog. På västra och östra sidan finns enstaka hus. Söder om Boviken vid bron över till Eriksö ligger en båtklubb med mindre motorbåtar. I betesmarken norr om Boviken hittades vid ängs- och hagmarksinventeringen 2005 arter som ex: backnejlika, jungfrulin, strandkrypa, kärrsälting, havssälting, gulkämpar, rödkämpar, darrgräs, kärrkavle, brudbröd, norsstarr, hundstarr, plattstarr, salttåg. Fåglar som observerades i samband med nämnda inventering var buskskvätta, ängsfiol, trana och havsörn. Fjärilarna puktörneblåvinge och skogsnätfjäril sågs vid samma tillfälle.

I samband med en trollsländeinventering 1998 observerades vassmosaikslända vid Bovikens östra strand.

På Bovikens östra sida vid hagmarken Bobacken vid Brink sågs vid ängs och hagmarksinventeringen 2005 även; älggräspärlemorfjäril, törnsångare, hämpling, vildlin, backklöver, grönvit nattviol, äkta johannesört, bockrot, backnejlika, strandkrypa, agnsäv, brudbröd, mm. Betestrycket på den mindre hagen är inte tillräckligt varför slån och rosor tar över mer och mer. Fina små torrbackar.

Omgivningen:

Närmast Boviken är landskapet öppet med betesmarker. I närområdet omges Boviken av barrskog och ädellövskog. Stora delar av området är skyddat som naturreservat. Både betesmarker och ädellövskog har höga botaniska värden.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt beteshävd av värdefulla hagmarker runt Boviken.
- Utredda effekter/miljökonsekvenser av en muddring i Norrsundet.

Källor:

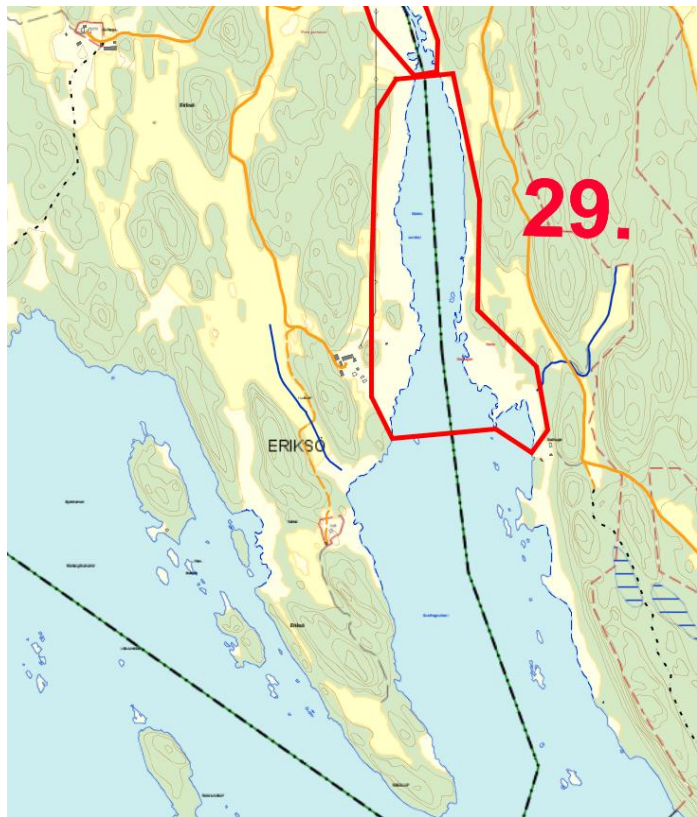
- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Besök på platsen vid flera tillfällen av naturvårdarna på Miljökontoret.
- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning, version 2006-12-12 Miljökontoret.
- Trösklade havsvikar i Stockholms län. 1991. Rapport 1991:9.

Betesmark NO om Boviken

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

29.	Klubbsundet
-----	-------------

Sammanfattning:

Mynningen till Boviken med angränsande strandområde utgör Natura 2000-område. Angränsande landområde på Mörkö är riksintresse för naturvården. En liten småbåtshamn finns i norra delen av lokalen. Det finns en intressant bottenvegetation med kransalger och havsnajas i sundet. Fredningsområde för fisk i Boviken.

Allmän beskrivning:

Klubbsundet ligger längst in i Svalhagsviken. Via sundet passerar vattnet som ska in och ut från Boviken i norr. Längs stränderna växer det tät vass. På västra sidan ligger Eriksö naturreservat som även sträcker sig halvvägs ut längs hela sundet.

Beskrivning av vattenstranden:

En mycket smal och långgrund vik. Vattnet har dålig sikt stora delar av året. Undervattensfloran är inte närmare inventerad.

Beskrivning av landstranden:

Stränderna kantas av vass. Båda sidorna av Klubbsundet är till större del betade av kor. På den östra sidan har vassruggen bitvis hållits efter hela vägen ner till vattenlinjen. På den västra sidans södra del är det skogsklädda klippor längs vattenlinjen. På de välbetade strandängarna finner man växtarter som kustarun, blåsklöver och klapperstarr. Då Boviken i norr har en stor betydelse som

ungelplats för gös, så påverkar Klubbsundet fiskarna då dessa passerar området på vägen ut till havet.

Omgivningen:

På den västra sidan av sundet ligger gårdarna Eriksö, Harburen och Gullberga samt några få fritidshus. Gårdarna har förutom hagmarker även ett småskaligt åkerbruk med tillhörande diken som mynnar ut i viken. På den östra sidan ligger fastigheten Svalhagen men denna bedriver inget åkerbruk och avrinningen sker till största del från skogsområdena. Längst upp i norr i den smalaste delen av sundet ligger det en småbåtshamn som har båtar på båda delar av sundet. Så en viss störning sker när båtarna ska ta sig in och ut genom sundet. Speciellt är det många båtar som passerar området för att fiska inne i Boviken.

Åtgärdsförslag:

- Inventering av strandängarna på båda sidor av sundet.

Källor:

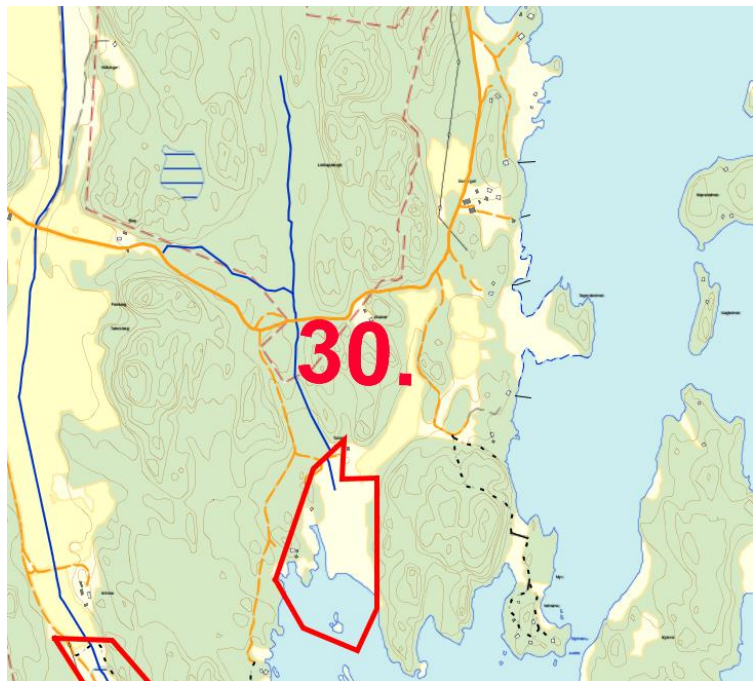
- Ortofoto, kartprogram för Södertälje kommun.
- Skötselplan för Eriksö naturreservat.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Eriksö med Klubbsundet i bildens högra del

Objekt nr Objektamn

30. Tokviken

Sammanfattning:

Viken är muddrad fram till en brygga, som tillhör intilliggande sommarstugor. Gamla strandängar i området är inte längre i hävd. Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Ligger på Mörkö's sydostliga sida, strax utanför ligger Björnö. Mellan dessa ligger det smala sundet Myrholmssundet.

Beskrivning av vattenstranden:

Viken är till större delen grund med områden där det är lite djupare. I och i anslutning till viken ligger det 4 mindre öar som påverkar djupet i centrala delen av viken. I västra delen har det muddrats varsamt till en brygga vid en fastighet. I norra delen så är det två större muddrade kanaler som sträcker sig in till fastigheterna.

Beskrivning av landstranden:

I väster ligger en fastighet. Närmast tomten i söder och i norr så växer det vassruggar. Längre söderut övergår landstranden i klippor klädda i barrträd.

I nordvästra delen växer det blandskog mellan vattnet och bilvägen som går ner till den sydliga fastigheten.

I norr och nordost är det större sammanhängande vass som övergår i öppen gammal betesmark som inte längre betas. Kring husen i norr växer det blandskog.

I öster sträcker sig en barrträdsbeklädd bergklack söderut mot havet. Området ingår i ett större område som är av riksintresse för naturvården.

En liten tärnkoloni finns ute på de ovan nämnda öarna.

Omgivningen:

Det vatten som når viken kommer framförallt från skogsmarker och hållmarker med framförallt barrträd. I den nordvästra delen av området ligger det några få hektar med gamla betesmarker, som nu bara slås av någon gång per år och används som viltåker. Här utfodras det också och det syns på alla de viltspår i området.

Åtgärdsförslag:

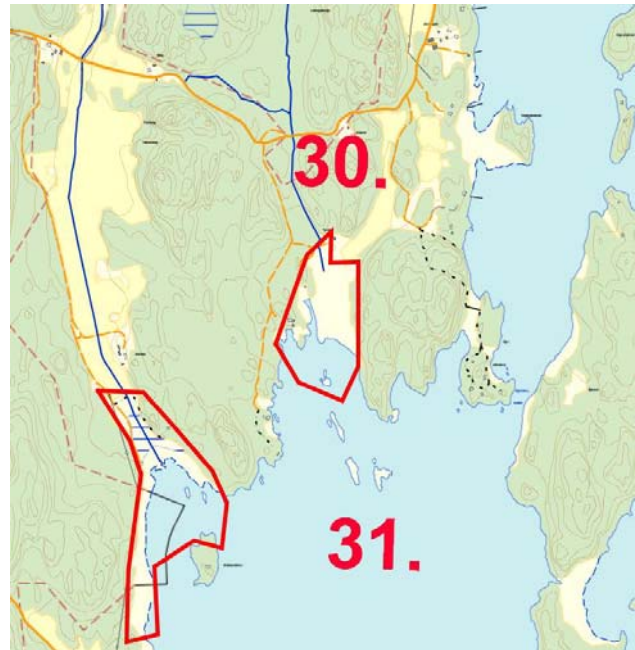
- Inga förslag

Källor:

- Ortofoto Södertälje kommuns kartprogram.
- Kartläggning av strandängar och strandnära beten (examensarbete), Jörnemark, Annika. 1994.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

31.	Ankloraviken
-----	--------------

Sammanfattning:

Viken är grund och har ett skyddat läge med en betad strandäng som gränsar. Floran i området är artrik med bl.a. olika arter orkideer i hagmarkerna och på öarna. Fjärilsfaunan är rik i området med bl.a. hedpärlemorfjäril, midsommarblåvinge och silversmygare. Fritidshus finns på Ankloraholme. Fredningsområde för fisk. I berggrunden finns kalkförekomster. Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Långgrund vassvik skyddad av Ankloraholme och omgivande uddar på södra Mörkö.

Beskrivning av vattenstranden:

Långgrund vik med mjukbotten. Ganska mycket vattenväxter – ej växtinventerat. Fiskar funna vid notfiske 2007: löja, svart smörbult, mört, gös, gädda, småspigg.

Beskrivning av landstranden:

Nötbetade strandängar och vass. Ett rakt åkerdike går genom strandängen och mynnar i viken. Stranden är välbetad intill mynningen med tydliga vegetationszoner fram till den "blå bården" innanför vassen. I det senare området höll knölsvan och kanadagäss till med sina ungar vid ett besök i början på juli månad 2010. Bland fjärilsarter sågs då också hedpärlemorfjäril, hedpärlemorfjäril och älggräsfjäril.

Omgivningen:

Anklora gård ligger ca 400m NV om viken. Mellan gården och viken ligger åkermarker som avvattnas till diket som mynnar i viken. I dalgången längre upp från stranden finns betesmarker med kalkgynnad flora och fauna.

Åtgärdsförslag:

- Fortsatt bete.
- Kantzoner diket genom åkermark.

Källor:

- Handnotfiske 2007 Miljökontoret. Ortofoto.
- Södertälje kommuns kartprogram.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

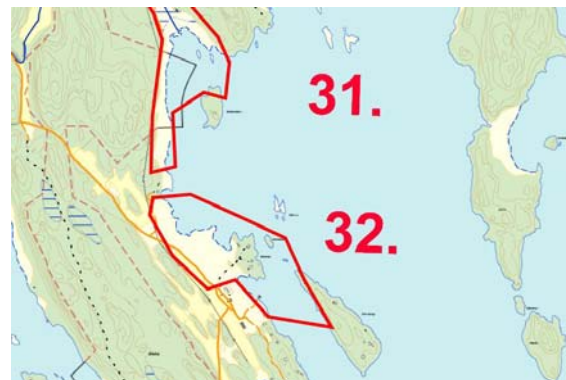
Långgrund vassvik vid betade strandängar innanför Anklora holme

Notfiske 2007

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

32.	Ekö
-----	-----

Sammanfattning:

En större skyddad vik med betade långgrunda havsstrandängar. Floran i området är artrik bl.a. på grund av att det finns kalk i berggrunden. Hagmarken har högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering. Rester av ett gammalt skärgårdsjordbruk som fortfarande är i drift. Angränsande landområden på Mörkö är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

Del av en skyddad större vik på sydöstra Mörkö. Gammalt kulturlandskap med artrika betade strandängar. Ett av kommunens sista skärgårdshemman med aktivt småskaligt jordbruk i kombination med fiske. De gamla åkrarna används som vall och efterbete med får. Småbrutet landskap med sprickdalar. Små åkrar och bergryggar. Viken ligger i skydd av öarna Björnö, Oxnö och Ekö-Långö. Hagmarkerna i området är av högsta klass enligt kommunens egen ängs- och hagmarksinventering.

Beskrivning av vattenstranden:

Vattenstranden är inte inventerad i någon större utsträckning. Långgrund skyddad vik. Mest mjukbotten men även hårdbottnar med blåstång och blåmusslor. Mycket sjöfågel (ex vigg, knipa), ligger senhöst vinter i vikarna innan isen lägger sig. Knölsvanar och kanadagäss sågs med ungar i området i juli månad 2010.

Beskrivning av landstranden:

Fina betade strandängar omväxlande med klippor. Under 2011 var det enbart fårbeta på markerna mot att det tidigare även varit nötkreatur. En mindre gård med jordbruk samt ett antal fritidshus ligger på Ekö, Ekholmen och Ekö-Långö. På strandängarna och torrbackarna i hagmarken finns artrik flora med nattviol, blodnäva, låsbräken, ormtunga, darrgräs, svartkämpar och kärrsälting,

jungfrulin, gulkämpar. Fjärilsfaunan är rik med bl.a. hedpärlmofjäril och sexfläckig bastardsvärmare. På mindre öar och skär i området häckar ejdrar, fiskmåsar och havstrut.

Omgivningen:

Små åkrar och liten by med gårdsbebyggelse. Mest sommarboende.

Åtgärdsförslag:

- Hela området borde skyddas och bevaras genom naturreservat eller kulturresevat.
- Fortsatt bete, men med nötboskap på strandängen för att inte vassen ska ta över.

Källor:

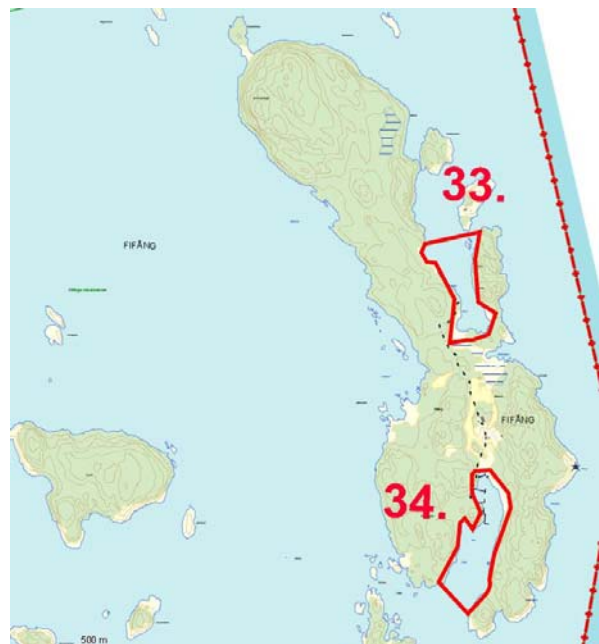
- Besök i området av naturvårdarna på Miljökontoret.
- Uppföljning av Ängs och hagmarksinventeringen, Miljökontoret 2005.
- Ängs- och hagmarksinventering i Södertälje kommun, Miljöförvaltningen (1994-97).
- Översiktsplan för Södertälje kommun, 2004.
- Naturmiljöprogram för Mörkö socken med omgivning. Miljökontoret Version 2006-12-12.

Artrika strandbeten med Omrtunga, Låsbräken, Jungfrulin, Darrgräs, m.m.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

33.	Norrviken, Fifång
-----	-------------------

Sammanfattning:

Lokalen ligger i ett marint reservat (naturreservat). Viken utgör en välfrekventerad naturhamn. I viken har påträffats bottnar med kransalger. Hela ön Fifång är Natura 2000-område. Hela arkipelagen är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

En naturlig, cirka 500 m skyddad vik/naturhamn på nordöstra sidan av ön Fifång. Viken skyddas av några större bergiga öar. Stränderna är i huvudsak bergiga eller steniga. Viken utnyttjas av fritidsbåtar som naturhamn där många båtar även lägger sig på svaj. Området ingår i Fifångs naturreservat som numera också är ett marint reservat. Själva ön Fifång är dessutom ett Natura 2000-område. Hela skärgården runt ikring är av riksintresse för naturvården.

Beskrivning av vattenstranden:

Botten är relativt fast bestående av lera och sten. Stora vassbestånd finns längst in i vikarna. En brygga finns vid stranden. Två olika kransalgarter påträffades vid inventeringen som utfördes 1995, nämligen papillsträfsse och skörsträfsse. Bland övriga växtarter som noterades kan nämnas: höstlånke, axslinga, ålnate, trådnate och hjulmöja.

Beskrivning av landstranden:

Viken kantas främst av bergiga och steniga stränder såväl på ön Fifång som på småöarna på östra sidan om viken. I södra änden av viken finns en betad havsstrandäng. Skogen på ön är variationsrik och domineras på öns norra del av tallskog på hållmarker.

Omgivningen:

Bergig ö med hållmarkstallskogar, vissa lägre partier på ön är mer fuktiga med granskog. Förhållandevis stort inslag av gamla ekar finns på ön. Några byggnader, kring gamla torpet Fifång, ligger samlat norr om den södra viken (se föregående objekt). Hagmarker som betas av nötkreatur, vilka fraktas ut till ön varje sommar, finns på sydöstra delen av ön. Floran på ön är starkt kulturpåverkad och förhållandevis artrik.

Åtgärdsförslag:

Ön är skyddad som naturreservat av länsstyrelsen. En skötselplan finns.

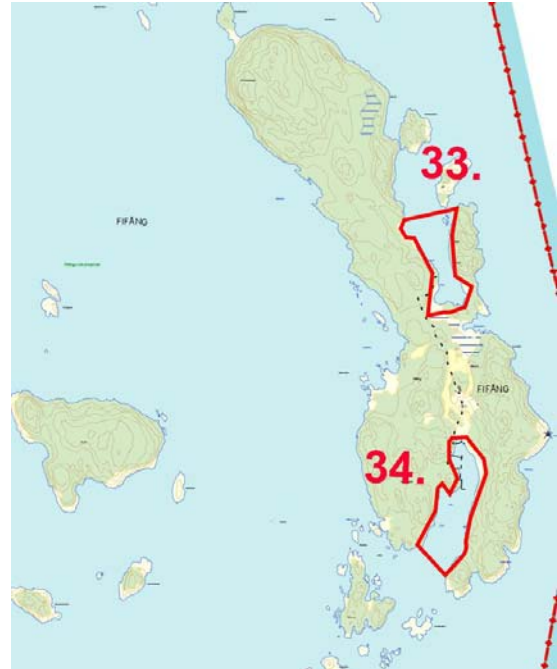
- En noggrann kartering av bottenvegetationen och faunan i viken borde göras och som sedan bör följas upp regelbundet. Detta arbete bör ske inom ramen för skötselplanen för det marina reservatet som länsstyrelsen ansvarar för.

Källor:

- Giegold, T. och Tutturen, B. (1995): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Besök i området av naturvårdarna på Miljökontoret.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Objekt nr	Objektnamn
-----------	------------

34.	Sörviken, Fifång
-----	------------------

Sammanfattning:

Lokalen ligger i ett marint reservat (naturreservat). Den skyddade viken är en välfrekventerad naturhamn med bryggor och andra anläggningar. I viken har bottnar med kransalger påträffats. Hela ön Fifång är Natura 2000-område. Hela arkipelagen är av riksintresse för naturvården.

Allmän beskrivning:

En naturlig, trång, vik på södra sidan av ön Fifång som öppnar sig mot havet i skydd av några bergiga öar. I inre delen av viken, samt utmed västra stranden, finns båtbyggor som tillhör Södertälje båtklubb. Bryggorna är tillgängliga för allmänheten. Viken är således tämligen frekvent påverkad av fritidsbåttrafik. Klubben arrenderar hamnområdet och stugorna intill viken och ansvar för viss tillsyn i området som ingår i Fifångs naturreservatet, tillika marint reservat. Själva ön Fifång är dessutom Natura 2000-område. Hela skärgården i omgivningen är av riksintresse för naturvården.

Beskrivning av vattenstranden:

En bit ut i viken, längs östra sidan, finns en del vass. Bottnen består av fast lera. Cirka 400 m in i viken från mynningen räknat, skyddar en liten ö de inre delarna. Kransalger finns på bottnen på cirka en halv till två meters djup. Tre arter hittades vid Södertörnsekologernas kransalgsinventering 1995. De tre arterna var hårsträfsse, borststräfsse och skörstäfsse. Hårsträfsen förekom sparsamt i ett grunt område tillsammans med trådnate. Övriga vattenväxter som påträffades i viken vid nämnda inventering var bl.a. hornsärv, bladvass, ålnate samt blåstång.

Beskrivning av landstranden:

Viken kantas av bergiga stränder utom längst in där det finns en fuktig strandäng som ingår i båtklubbssområdet och som hävdas genom att gräset klipps utmed gångvägar mellan stugorna och hamnen. Såväl trädbevuxna som öppna betade hagmarker finns i omgivningen. Här och var står stora gamla ekar.

Omgivningen:

Bergig ö med hållmarkstallskogar, vissa lägre partier på ön är mer fuktiga med granskog. Förhållandevis stort inslag av gamla ekar finns på ön. Några byggnader, kring gamla torpet Fifång, ligger samlat norr om viken. Hagmarker som betas av nötkreatur, vilka fraktas ut till ön varje sommar, finns norr om byggnaderna. Floran på ön är starkt kulturpåverkad och förhållandevis artrik.

Åtgärdsförslag:

En skötselplan finns för naturreservatet.

- En noggrann kartering av bottenvegetationen och faunan i viken borde göras och som därefter bör följas upp regelbundet. Detta arbete bör ske inom ramen för skötselplanen för reservatet som länsstyrelsen ansvarar för.

Källor:

- Giegold, T. och Tutturen, B. (1996): Inventering av kransalger inom sju kommuner på Södertörn 1995. Södertörnsekologerna.
- Besök i området av naturvårdarna på Miljökontoret.
- Översiktsplan för Södertälje kommun 2004.

Naturhamn Fifång, Sörviken